

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Valerie Kapková

Nesouhlas dítěte jako důvod zastavení výkonu rozhodnutí v kontextu rozhodnutí ÚS

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Nesouhlas dítěte jako důvod zastavení výkonu rozhodnutí v kontextu rozhodnutí ÚS vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 109 280 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 7. října 2021

Valerie Kapková

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí své diplomové práce, JUDr. Renátě Šínové, Ph.D., za nespočet věcných námětů, připomínek a rad, a zejména také za neuvěřitelně rychlou zpětnou vazbu, velkou trpělivost a veškerý čas, který mi při psaní diplomové práce vždy ochotně věnovala.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	5
ÚVOD	6
1. ROLE ÚS PŘI ROZHODOVÁNÍ VE VĚCI PÉČE O DÍTĚ.....	9
2. NESOUHLAS DÍTĚTE JAKO DŮVOD ZASTAVENÍ VÝKONU V KONTEXTU NÁLEZŮ ÚSTAVNÍHO SOUDU	12
2.1. ROZBOR NÁLEZU ÚSTAVNÍHO SOUDU ZE DNE 19. 4. 2016, SP. ZN. II. ÚS 3489/15.....	12
2.1.1. <i>Skutkové shrnutí případu</i>	12
2.1.2. <i>Právní rámec Nálezů Ústavního soudu ze dne 19.4. 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15</i>	16
2.2. ROZBOR NÁLEZU ÚSTAVNÍHO SOUDU ZE DNE 16. 5. 2020, SP. ZN. I. ÚS 387/20-3	23
2.2.1. <i>Skutkové shrnutí případu</i>	23
2.2.2. <i>Právní rámec Nálezů Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3</i>	27
3. SHRUTÍ OBOU NÁLEZŮ ÚS	33
4. ZÁVĚR.....	40
5. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	43
SHRUTÍ.....	45
KLÍČOVÁ SLOVA.....	45
ABSTRACT.....	46
KEY WORDS	46

Seznam použitých zkratek

ÚS	Ústavní soud
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
ÚMPOD	Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí
Úmluva	Sdělení č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
LZPS, Listina	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila „*Nesouhlas dítěte jako důvod zastavení výkonu rozhodnutí v kontextu rozhodnutí ÚS*“. Má motivace k této volbě byla dvojího charakteru. Jednak vzhledem k nárůstu rozvodovosti v České republice, nebo také vzhledem k tomu, že spousta rodičů v dnešní době se dokonce rozhodla nejit cestou uzavření manželství, vyvstává pak otázka úpravy poměrů nezletilých dětí.¹ Úprava poměrů nezletilých dětí se tak stává stále častějším, a čím dál více diskutovaným tématem. Druhým aspektem, který hrál roli při volbě tématu diplomové práce, je můj zájem o exekuční právo, respektive vykonávací řízení, kdy dochází k vynucování povinností na základě exekučního titulu. Diplomová práce tedy pojednává o výkonu rozhodnutí, kterým jsou upravovány poměry nezletilého dítěte, respektive je zde pojednáno o tom, jak řešit situace, kdy ačkoli existuje vykonatelné rozhodnutí, může být takový výkon rozhodnutí pro nesouhlas dítěte, respektive vyjádření jeho názoru, zastaven.

Významnou částí spadající do rodičovské odpovědnosti je právo na styk. Existují případy, kdy jsou rodiče dítěte schopni uzavřít vzájemnou dohodu, kterou následně plní, a o styk s oběma rodiči je tak postaráno na základě jejich společného konsenzu. Často se však rodiče dohodnout nezvládnou a přichází na řadu soud, aby stanovil jasná pravidla při styku rodiče a dítěte. Ať už rodiče jsou či nejsou schopni vzájemné dohody, diplomová práce se bude zabývat, jak řešit situaci, kdy dítě nesouhlasí s vynucenou realizací styku prostřednictvím exekuce. Konkrétně se pak diplomová práce bude věnovat tím, jak řešit situaci, kdy již existuje vykonatelné rozhodnutí a dítě tento výkon odmítá. Nejvhodnějším řešením se jeví být využití institutu zastavení výkonu rozhodnutí. Aby však mohlo být vykonávací řízení zastaveno, je třeba, aby byl naplněn alespoň jeden z možných důvodů pro zastavení výkonu rozhodnutí. Diplomová práce ve svých jednotlivých kapitolách pojednává o tom, kdy nesouhlas dítěte může naplňovat důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963, občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (OSŘ).

K této věci se taktéž za posledních pár let vyjadřoval poměrně hojně i Ústavní soud, a proto do volby tématu a celé diplomové práce byl zakomponován především náhled Ústavního soudu na tuto problematiku. První kapitola diplomové práce pojednává o tom, jakou roli Ústavní soud zastává při rozhodování ve věci péče o dítě. Tato má za úkol nastínit to, v jakém postavení se Ústavní soud nachází v případě, kdy je ze strany obecných soudů rozhodováno o

¹ Český statistický úřad, *Sňatky a rozvody* [online]. czso.cz, 20. 12. 2014 [cit. 28. září 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>.

poměrech nezletilého dítěte. Řešena je zde tedy otázka, do jaké míry může Ústavní soud ze své pozice ovlivňovat závěry obecných soudů, a co při tom musí být bráno v úvahu.

Druhá kapitola potom pojednává o konkrétních nálezech Ústavního soudu a věnuje se jejich analýze. Diplomová práce obsahuje rozbor dvou nálezů Ústavního soudu vztahující se k problematice zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Oběma rozborům je věnována samostatná podkapitola. Tato se dále člení na další dvě podkapitoly, z nichž jedna obsahuje skutkové shrnutí případu a následující potom vždy právní rámeček předmětného nálezu.

Poslední kapitola má potom za úkol shrnutí obou nálezů Ústavního soudu a poukázání na to, jak by podle závěrů Ústavního soudu mělo probíhat hodnocení obdobných situací na poli obecných soudů. Shrnuje ve svém závěru to, jak mají soudy postupovat a kdy mohou učinit výjimku a vykonávací řízení z důvodu podle výše citovaného ustanovení zastavit pro nesouhlas dítěte. Hodnocení v této kapitole vychází především z toho, že apeluje na nutné balancování mezi striktním postupem ve vykonávacím řízení a tím, co je v nejlepším zájmu nezletilého dítěte při úpravě jeho poměrů.

Cílem této diplomové práce je analyzovat (z hlediska právní analýzy, tj. analýzy právních norem) nálezy Ústavního soudu a dospět jejich prostřednictvím k alespoň částečně sjednocujícímu postupu, který může být pak vodítkem při rozhodovací činnosti obecných soudů, což vnese větší míru právní jistoty a předvídatelnosti do rozhodování v takových případech, jako jsou právě vymezené situace. Je třeba, aby bylo pevněji a jasněji určeno, jak by se měl soud zachovat v situaci, kdy existuje vykonatelné rozhodnutí, tj. exekuční titul, který však stojí oproti nesouhlasu jednoho ze subjektů, v tomto případě tedy proti nesouhlasu tak citlivého subjektu, jako je nezletilého dítěte, s výkonem takového rozhodnutí. Je otázkou, zda v tak formálním a striktně nastaveném řízení, jako je právě vykonávací řízení, lze vybočit ze standardů „pouze“ z důvodu toho, že nezletilé dítě s vykonáním exekučního titulu nesouhlasí. Otázkou tedy je, zda může být takový nesouhlas nezletilého dítěte považován za důvod zastavení výkonu rozhodnutí podle příslušného ustanovení daného právního předpisu a pokud ano, pak vyvstává otázka, za jakých okolností se tak může stát. Na obě tyto otázky diplomová práce odpovídá a zároveň tak řeší, jak předcházet situacím, kdy se samo nezletilé dítě ocitá v nejistotě právě co do stanovení úpravy jeho poměrů.

V rámci celé práce je využito komparativní analýzy ve smyslu analýzy právních norem, přičemž byly současně posuzovány dva nálezy Ústavního soudu, v nichž byla předmětem především aplikace ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, tedy využití institutu zastavení výkonu rozhodnutí prostřednictvím subsumpcí dané situace pod jeden ze zákonem

stanovených důvodů, konkrétně důvod pod písmenem h) znějící následovně: „*Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat*“. V rámci analýzy bylo zkoumáno, zda si lze pod takovým důvodem zastavení výkonu rozhodnutí představit nesouhlas nezletilého dítěte s výkonem rozhodnutí a za jakých okolností. Tato metoda je dále doplňována deskriptivními prvky.

Práce čerpá především z judikatury Ústavního soudu, dále pak z judikatury Nejvyššího soudu a taktéž z odborných článků, platné legislativy a v neposlední řadě také z učebnicové a komentářové literatury. Z těchto zdrojů bylo čerpáno ke dni 30. 9. 2021.

1. Role ÚS při rozhodování ve věci péče o dítě

Ústavní soud je soudním orgánem stojícím mimo klasickou soustavu obecných soudů. Jeho existence i kompetence jsou zakotveny v Ústavě, a dále potom zejména v zákoně č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Článek 83 Ústavy stanoví, že ÚS je soudním orgánem ochrany ústavnosti. Dbát této ochrany má ÚS i navzdory rozhodnutím obecných soudů, pokud by tato nebyla v souladu s ústavním pořádkem. Listina přitom stanovuje, že stát garantuje ochranu před zásahem do soukromého a rodinného života, přičemž nelze opomenout ani Úmluvu o právech dítěte (dále jen „Úmluva“) hájící práva dítěte. Je nutné tudíž dohlížet i na to, aby byla v rámci rozhodovací činnosti obecných soudů respektována také ta práva, která jsou zakotvena v Úmluvě.

Pokud k takovému zásahu do některých výše vymezených práv a svobod dojde a děje-li se tak na poli obecných soudů, je nutné, aby ÚS zjednal nápravu. Dohled ÚS je nutný tím spíše, jedná-li se o tak citlivou problematiku, jako je rodinný život zahrnující rodinné vazby, což je umocněno tím, jedná-li se v řízení o nezletilých dětech a o jejich péči, nebo například o styku nezletilého dítěte s rodičem. Takové řízení, respektive rozhodnutí soudu v takové věci, je schopno ve velké míře ovlivnit nejen současný, ale i budoucí život dítěte a taktéž samotný vývoj. S právy dítěte a také jejich rodičů souvisí neodmyslitelně také ochrana práva na spravedlivý proces, která má umožnit to, aby se mohly dotyčné osoby efektivně svého práva domáhat. ÚS plní funkci dohledu prostřednictvím svých rozhodnutí, kterými stanovuje hranice, obrátí-li se na něj aktivně legitimovaný subjekt, a to nejčastěji na základě ústavních stížností. ÚS tak ve svých rozhodnutích konstatuje, zda bylo zasaženo do ústavně garantovaného práva jiného, či nikoliv. Například v jednom ze svých nálezů, kdy se jednalo o svěření nezletilého dítěte do péče jednoho z rodičů, stanovil ÚS, že: *„Pokud odvolací soud dospěl, na rozdíl od soudu prvního stupně, k závěru o vhodnějších výchovných podmínkách na straně matky, aniž se dostatečně v tomto směru vypořádal se všemi skutečnostmi zjištěnými v řízení před soudy obou stupňů, a to ve světle zájmu nezletilé, jakožto zásadního vodítka pro rozhodování v dané věci, a svůj závěr řádně neodůvodnil, zasáhl do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces a na výchovu a péči o dítě.“*² Tímto ÚS například vyjádřil jaké jednání soudu představuje zásah do základního práva na spravedlivý proces a do práva na výchovu a péči o dítě, čímž „poučil“ soudy do budoucna při jejich činnosti. Moment, kdy ÚS sehraje svou největší roli dohlízejícího soudního orgánu nacházíme, jak již bylo řečeno výše, v situaci, kdy

² Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2014, sp. zn. II. ÚS 1835/14 (165/2014 USn.).

se jeden z aktivně legitimovaných subjektů brání formou ústavní stížnosti. K takovému podání se účastníci řízení mohou odchýlit právě v případě rodinně právních záležitostí tehdy, když možnost odvolání již byla vyčerpána. Zákon totiž neumožňuje využití institutu dovolání v těchto věcech týkajících se úpravy poměrů nezletilých dětí. Nezletilé děti navíc spadají do kategorie zvláštních subjektů, které podléhají zvláštní ochraně, čímž se stát snaží kompenzovat jejich z povahy slabší postavení. Zvláštní míru ochrany lze spatřovat už například v tom, že soudy mají možnost zahájit některá řízení týkající se péče o nezletilé z úřední povinnosti, tedy i bez návrhu např. rodičů nezletilých dětí.³

Pokud se řízení týká úpravy poměrů dítěte, konkrétně jde-li o úpravu péče o dítě, je nutné si uvědomit, že se vždy pohybujeme v rámci práv, která jsou zakotvena v ústavním pořádku, a to předně v Listině či Úmluvě. Nejčastěji přitom bývají v řízení péče o nezletilé dítě dotčena práva jako například právo dítěte na péči obou rodičů (čl. 32 odst. 4 Listiny, čl. 7 a čl. 18 Úmluvy), nebo právo dítěte na osobní kontakt s oběma rodiči (čl. 9 odst. 3 Úmluvy).⁴ Tato úskalí se samozřejmě týkají situací, kdy rodiče dítěte společně nežijí. Pokud spolu žijí, vykonávají rodičovskou odpovědnost včetně zmiňované péče o dítě oba rodičové. Je-li třeba upravit péči o nezletilé dítě, ptáme se, zda se rodiče byli nebo nebyli schopni dohodnout a pokud nebyli schopni, ingeruje do záležitostí týkající se péče o dítě soud z pozice nezávislého elementu hájícího přání a nejlepší zájem dítěte s ohledem samozřejmě na rodinné aj. poměry a možnosti také obou rodičů. Rodič, kterému nebude případně svěřeno dítě do péče, má fakticky omezen výkon práva osobní péče o dítě, přestože mu rodičovská odpovědnost stále náleží.⁵ Pro takovou úpravu poměrů dítěte stanovuje právě ÚS mantinely obecným soudům v jejich rozhodovací činnosti, a to například v jednom ze svých rozhodnutí, kde se vyslovil k otázce dotčení práva dítěte na péči od obou rodičů podle čl. 32 odst. 4 Listiny, že: „(...) předběžné opatření upravující styk rodičů s dětmi musí být použito s ohledem na charakter a význam jím chráněného zájmu, kterým je umožnit i rodiči, který s dítětem trvale nežije, pravidelný a co nejširší kontakt, protože je to právě množství času, ve kterém je možno realizovat i neverbální výchovné působení rodiče, tzv. výchovu přítomností či příkladem, která je, jak je obecně známo, tou nejúčinnější výchovnou metodou. Je nutno mít na zřeteli, že jakákoliv deformace vztahu rodič - dítě je v důsledku odcizení v pozdější době jen těžko napravitelná.“⁶ Tímto ÚS upozornil

³ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Princip oficiality v řízeních o úpravu péče a styku s nezletilým dítětem. *Právní rozhledy*, 2016, č. 10, s. 360-365.

⁴ Tamtéž.

⁵ WESTPHALOVÁ, Lenka. § 880 [Výkon péče o osobu dítěte]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 831.

⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 11. 2006, sp. zn. I. ÚS 618/05.

na to, že veřejná moc by měla zasahovat do tak citlivých věcí jako je úprava poměrů dítěte velmi zřídka a pouze při pečlivém zhodnocení celé situace. V dalším rozhodnutí také ÚS vyslovil, že obecné soudy mají nejen důkladně posuzovat individuálně případ od případu, má-li už tedy dojít k tomu, že se soud bude v dané věci angažovat, ale že taktéž musejí jednat obecné soudy včas, aby bylo dosaženo kýženého efektu, a to tím spíš, jde-li právě o úpravu poměrů nezletilého dítěte: „*Okolnost, že stěžovatel má svůj podíl na délce trvání sporů, např. vznášením nejrůznějších procesních návrhů (zejména podjatosti soudců), či zbytečnou medializací případu, nezbavuje obecné soudy povinnosti, aby věc projednaly v přiměřené lhůtě a přiznanému právu poskytly adekvátní ochranu.*“⁷ Pro citlivost případů týkajících se rodinně právních poměrů lze pozorovat, že se ÚS snaží o nastolení určitého standardu napříč soudní strukturou, aby tak napomohl k vytvoření zmiňované stability v rodinném životě, a to zejména s ohledem na nezletilé děti.

Závěrem lze roli ÚS soudu zhodnotit jako činnost soudního orgánu stojící mimo soudní strukturu, který plní svou úlohu dohlížejícího orgánu v tom smyslu, aby bylo v České republice jednáno ze strany obecných soudů (a nejen jich) po právu, a přestože obecné soudy nejsou ve své rozhodovací činnosti nikterak podřízeny Ústavnímu soudu, co se týče rodinně právních záležitostí, tak ÚS stanovuje kritéria posuzování některých okolností poměrně striktně. Vzhledem k možným dopadům rozhodnutí obecných soudů týkajících se rodinně právních věcí, a také vzhledem k tomu, jak rodinně právní záležitosti mohou být a zpravidla jsou sensitivní hlavně s ohledem na nezletilé děti, se s přísným postupem Ústavního soudu ztotožňují.

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 420/05.

2. Nesouhlas dítěte jako důvod zastavení výkonu v kontextu nálezů Ústavního soudu

2.1. Rozbor Nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15

2.1.1. Skutkové shrnutí případu

Okresní soud Praha-západ (dále jen „okresní soud“) rozhodoval ve věci péče soudu o nezletilé rozsudkem ze dne 24. 7. 2014 č. j. 12 P 153/2010-298, kterým byly upraveny poměry nezletilých dětí. Soud tímto rozsudkem schválil dohodu obou rodičů, která obsahovala stanovení pravidel styku otce s jeho nezletilými dětmi (viz bod 9 předmětného nálezu). Otec nezletilých dětí podal potom ke dni 11. 3. 2015 návrh na výkon rozhodnutí podle ustanovení § 502 ZŘS, a to proto, že styk obou nezletilých dětí nebyl v soudem stanovených termínech realizován a poslední styk otce s jeho nezletilými dětmi proběhl v období od 28. 12. 2014 do 1.1. 2015. Otec požadoval, aby matce dětí byla uložena pokuta v maximální možné výši, tj. 50 000 Kč, kterou zákon umožňuje. K tomuto návrhu se okresní soud postavil zamítavě, a to mj. s ohledem na zprávy, které soud obdržel od opatrovníka. Tyto pojednávaly o rozhovorech s nezletilými dětmi i s jejich rodiči. Z těchto zpráv vyplývalo, že nezletilé děti odmítají styk se svým otcem a přestávají jeho roli otce uznávat. Okresní soud tedy dospěl k závěru, že vinu za nerealizované styky s dětmi nenese matka, jelikož vzájemnému kontaktu nezletilých dětí a jejich otce nikterak nebrání. Otec proti takovému usnesení ze strany okresního soudu podal odvolání, a to s argumentací, že „rozvíjí syndrom zavrženého rodiče v důsledku jejího jednání, když je na styky s ním nepřipravuje. Pouhé sbalení tašky s věcmi nestačí, (stěžovatelka) musí na nezletilé působit tak, aby ti byli ochotni se s otcem stýkat“⁸.

Krajský soud v Praze (dále jen „krajský soud“) v této věci v rámci odvolacího řízení rozhodl tak, že usnesení okresního soudu o návrhu na výkon rozhodnutí prostřednictvím uložení pokuty změnil tak, že matce uložil povinnost zaplatit pokutu ve výši 25 000 Kč, tedy ve výši poloviny maximální zákonem dovolené částky. Krajský soud přitom vycházel ze skutkového stavu tak, jak jej zjistil okresní soud a doplnil jej o další zprávy opatrovníka nezletilých, a také o zprávy ze specializovaného pracoviště pro asistovaný styk s dětmi, kdy pracovnice v této instituce byla přítomna všem pokusům, kdy měl být realizován styk nezletilých dětí s jejich otcem. Ani jeden z pokusů nakonec nebyl úspěšný, jelikož nezletilí sami odmítali s otcem odjet. S nezletilými byl následně proveden ze strany soudu pohovor ve snaze zjistit stanovisko obou nezletilých dětí. Z tohoto rozhovoru krajský soud dospěl k závěru,

⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15.

že dětem bylo vysvětleno, že potřebují oba rodiče a byly seznámeny s institutem střídavé péče. Přesto však obě děti stále setrvaly na svém stanovisku, že se s otcem nadále nechtějí stykat. Krajský soud v závěru svých úvah vyhodnotil situaci tak, že matka nezletilých dostatečně neplní svou povinnost, která jí byla exekučním titulem stanovena. Jelikož má matka obě nezletilé děti v péči, je povinna dbát na jejich rozumový, citový, tělesný a mravní vývoj, k čemuž neodmyslitelně patří také budování úcty k vlastnímu otci, resp. k oběma rodičům. Tím, že matka nezletilých svou povinnost v rámci výkonu péče o obě nezletilé děti řádně neplní, neumožňuje tak otci nezletilých plně realizovat svou rodičovskou odpovědnost. Krajský soud dále konstatoval, že pokud matka není schopna tohoto docílit svým vlastním působením na nezletilé a podnítit je tak k tomu, aby svého otce chtěly vídat, je nezbytné, aby vyhledala za tímto účelem například psychologickou pomoc. Nezletilé děti si dovedou jen těžko vyhodnotit, že je pro ně role obou rodičů v jejich životě velmi podstatná, zejm. s ohledem na jejich budoucí vývoj, a proto nepostačuje pouhý fakt, že matka nezletilých připraví oběma jejich zavazadla a vysvětlí jim, že by se s otcem měli stykat. Nezletilý V. se potom nachází navíc v pozici, kdy absolutně není schopen svá rozhodnutí jakkoli kriticky zhodnotit a pouze „slepě“ následuje rozhodnutí jeho staršího, taktéž nezletilého sourozence J. Matka tudíž nečiní podle krajského soudu dostatečné kroky k tomu, aby byl styk nezletilých a jejich otce realizován a nesnaží se ani nezletilým vysvětlit chování jejich otce. Matka ani neusiluje o to, aby si oba nezletilí byli vědomi, že otec má obě nezletilé děti rád a že jeví zájem se o ně starat. V tomto ohledu tedy matka není podle závěru krajského soudu dostatečně důrazná. Na druhou stranu se krajský soud vyjádřil k otci nezletilých dětí tak, že ani on sám nebyl dostatečně důrazný a nevnímal křehkost vztahů mezi ním samotným a nezletilými. Soud vzal v potaz také skutečnost, že vztahy mezi oběma dětmi a jejich otcem jsou narušeny také tím, že se otec svým dvěma nezletilým synům po odchodu od jejich matky půl roku nezval. Krajský soud při vydání svého rozhodnutí bral v potaz nejen názory obou nezletilých, ale také vše hodnotil v kontextu nejlepšího zájmu obou nezletilých. V zájmu obou nezletilých je, aby i otec působil na obě děti jako vychovatel a plnohodnotný rodič. Ze zpráv, které byly ze stran opatrovníka nezletilých, a také ze stran speciálního pracoviště poskytnuty, vyplývá, že u staršího nezletilého J. dochází k syndromu zavrženého rodiče, přičemž mladší nezletilý V. svůj názor pouze odvíjí od staršího sourozence, a tudíž by se zřejmě sám od sebe stykům s otcem nebránil. Krajský soud proto odůvodnil vyšší pokuty, které matce stanovil tím, že bylo třeba, aby pokuta dosahovala dostatečné výše a byla pro matku citelnou sankcí, s tím účelem, aby bylo dosaženo kýženého efektu. Proti tomuto rozhodnutí krajského soudu se rozhodla matka obou nezletilých bránit ústavní stížností.

Ústavní stížností se matka nezletilých (stěžovatelka) bránila proti rozhodnutí krajského soudu, které upravovalo výchovné poměry k oběma nezletilým dětem, a také prostřednictvím něhož byla stěžovatelce uložena pokuta ve zmíněné výši 25 000 Kč. Ta měla sloužit k vynucení splnění povinnosti stanovené exekučním titulem. Stěžovatelka se v ústavní stížnosti dovolávala porušení jejích základních práv a svobod podle článku 10 odst. 2 a článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Ústavní soud (dále jen „ÚS“) na tuto skutečnost reagoval tak, že připomněl svou judikaturu, v níž konstantně zdůrazňuje fakt, že soužití rodičů a dětí je základním prvkem rodinného života, na což mají samotné děti právo. Toto právo plyne ze čl. 32 odst. 4 Listiny, který říká, že: *„Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.“* Článek 10 odst. 2 Listiny, jež koresponduje také s čl. 8 Úmluvy, má za primární cíl sice dosažení toho, aby se veřejná moc nevměšovala do rodinného života jednotlivce, nicméně podle ÚS se tato ochrana *„nevyčerpává pouze plněním povinnosti veřejné moci zdržet se takových zásahů, ale tento spíše negativní závazek je doplněn i o pozitivní závazky, jež jsou pevně spjaty s účinným respektováním soukromého či rodinného života“*⁹. Pokutu, kterou krajský soud stěžovatelce uložil, ÚS podřazuje pod kategorii opatření, jež mají za úkol bránit nerušený rodinný život. Jde tedy o formu plnění pozitivního závazku. Ustanovení § 502 odst. 1 ZŘS připouští uložení této pokuty a nařízení výkonu rozhodnutí vůči tomu, kdo *„neplní dobrovolně soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu o péči o nezletilé dítě, případně o úpravě styku s ním anebo rozhodnutí o navrácení dítěte“*. Účelem takové pokuty podle ÚS není sankcionování za porušení práva. Jedná se pouze o prostředek k dosažení splnění povinnosti, která byla uložena vykonatelným titulem. Pokud ale povinný, v tomto případě stěžovatelka, není schopen přes veškerou svou snahu plnit stanovenou povinnost, nelze jí za to ukládat pokutu. Uložení takového opatření má podle ÚS za cíl nejen chránit subjektivní právo na nerušený rodinný život, ale také dbát nejlepšího zájmu dítěte, plynoucího z čl. 3 Úmluvy o právech dítěte.

Ústavní soud stanovil ústavněprávní kritéria, která musí být naplněna pro to, aby bylo zajištěno rozhodování v nejlepším zájmu dítěte. Mezi tato kritéria patří zejména: 1) *existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřeni do péče usilující osobou; 2) míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče té které osoby; 3) schopnost osoby usilující o svěřeni dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací,*

⁹ Tamtéž.

emocionální, materiální a jiné potřeby; a 4) přání dítěte¹⁰. ÚS k bodu 4) dodal, že „za předpokladu, že je dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je nutné jeho přání považovat za zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu“¹¹. Na druhou stranu však nesmí být následováno přání nezletilého bez dalšího – soud musí vždy posoudit všechny okolnosti v celém kontextu daného případu.¹² Dále ÚS konstatoval, že „z formulace, že nejlepší zájem dítěte musí být ‚zásadním vodítkem‘ (předním hlediskem), totiž zároveň vyplývá, že nejde o hledisko jediné, které soudy v řízeních týkajících se dětí musí zvažovat. Nejlepší zájem dítěte může být v konfliktu s oprávněnými zájmy ostatních osob (dalších dětí, rodičů atd.). Výbor OSN pro práva dítěte proto uznává, že je nutný určitý stupeň flexibility v aplikaci tohoto principu a případné konflikty s jinými oprávněnými zájmy je třeba řešit případ od případu“¹³, čímž ÚS pouze apeloval na nutnost individuálního posouzení každého případu, jelikož to, co je nejlepším zájmem pro jedno dítě, nemusí naplňovat, a zpravidla nebude naplňovat, nejlepší zájem jiného dítěte. Pevné mantinely a jednoznačná kritéria v posuzování nejlepšího zájmu dítěte nejsou a být ani nemohou. ÚS také zmínil, že si je vědom ustanovení § 867 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“), které stanovuje hranici dvanácti let jako věkovou hranici, po jejímž dosažení se „má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. Názoru dítěte věnuje soud patřičnou pozornost“, nicméně také dodává, že tato hranice není neprůlomná a lze také nalézt případy, kdy i dítě mladší dvanácti let je schopno si názor utvořit a následně jej sdělit okolí. Naopak také může existovat situace, kdy i například dítě starší dvanácti let takové úvahy schopno není.

Po přezkumu rozhodnutí krajského soudu, proti němuž podala stěžovatelka ústavní stížnost, dospěl ÚS k závěru, že ze strany krajského soudu nedošlo ke zohlednění všech výše zmíněných kritérií. Krajský soud se tedy dopustil vydání ústavně nonkonformního rozhodnutí a zasáhl tak do práva stěžovatelky na ochranu rodinného života podle článku 10 odst. 2 Listiny a článku 8 Úmluvy. Podle krajského soudu totiž nestačí, že „(stěžovatelka) styk umožní a nezletilým připraví ke styku zavazadlo s osobními věcmi, případně, že jim řekne, že by se s otcem měli stykat“¹⁴, a proto uložil stěžovatelce pokutu jako sankci za to, že neplnila řádně povinnost stanovenou exekučním titulem. Opatření podle ustanovení § 502 ZŘS však v tomto případě nenaplnilo svůj účel, jelikož podle ÚS lze jen těžko požadovat po stěžovatelce, aby plnila povinnost, která není „zcela v její moci“, resp. jejíž nesplnění sama nezapříčinila.

¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13.

¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15.

¹² Nález Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 2943/14.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15.

Krajský soud při ukládání pokuty hledal podle ÚS spíše však viníka. Tímto viníkem označil právě stěžovatelku, byť určitý podíl viny přisoudil také otci nezletilých dětí. Stěžovatelku však nelze označit za někoho, kdo je vinen neplněním stanovené povinnosti, jelikož nebylo v rámci řízení prokázáno, že by stěžovatelka své děti nemotivovala nebo dokonce že by je manipulovala – naopak se v rámci řízení dospělo k závěru, že negativní postoj vůči návštěvám svého otce zastávají obě nezletilé děti nezávisle na postoji k dané věci jejich matky (stěžovatelky). Krajský soud tedy nerespektoval přání obou nezletilých dětí, a to s odůvodněním, že mladší nezletilý V. (11 let) si není schopen vytvořit názor a následně jej sdělit a stejně tak podle krajského soudu není tohoto schopen ani starší nezletilý J. (13 let). ÚS dospěl k tomu, že krajský soud jednak neaplikoval přání dětí jako zásadní vodítko při posuzování celé situace, ale dokonce v případě nezletilého J. se pohyboval bez jakéhokoli zdůvodnění mimo vyvratitelnou domněnku v ustanovení § 867 odst. 2 OZ (viz výše). Krajský soud se tedy sice snažil zachovat sice styk obou dětí s oběma rodiči, ovšem proti vůli nezletilých, kteří projevíli své přání, aby tak činěno nebylo. Zároveň zde není důvod domnívat se, že by jejich vůle byla jakkoli ovlivňována tímto směrem ze strany stěžovatelky. ÚS se v tomto zmiňovaném nálezu opřel také o své dřívější rozhodnutí, kde se vyjádřil tak, že: *Pokud nelze dítě i přes adekvátní výchovné působení přesvědčit, že má jít k otci, jeví se ukládání pokut jako nesmyslné a neplnící zákonem předvídaný účel, tj. zajistit splnění povinnosti. V souladu s principy vyjádřenými v Úmluvě o právech dítěte je vyloučeno, aby kterýkoli z rodičů nutil dítě k plnění povinností všemi prostředky. Sankční působení soudu tak postrádá reálný objekt, tedy vůli ovlivnitelné lidské jednání, na které by mohlo reálně působit¹⁵.*

Závěrem ÚS stanovil, že krajský soud uložil stěžovatelce pokutu podle ustanovení § 502 ZŘS v rozporu s účelem, který je tímto ustanovením sledován, a zároveň také zasáhl do práva stěžovatelky na ochranu rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 Úmluvy. Ústavní stížnosti tedy bylo vyhověno a napadené rozhodnutí krajského soudu bylo zrušeno.

2.1.2. Právní rámec Nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15

Vykonatelnost rozsudku, jež byl krajským soudem vydán, má směřovat vůči nezletilým dětem, v jejichž nejlepším zájmu mělo být rozhodováno, přičemž mělo být bráno v potaz také přání těchto dětí. Pokud však soud rozhodl „v nejlepším zájmu dítěte“ a dítě s takovým výkonem rozhodnutí nesouhlasí, je třeba se ptát, zda lze nezletilého, resp. oba nezletilé nutit ke splnění povinnosti, tj. v našem případě k tomu, aby se oba nezletilí vídali s vlastním otcem,

¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2015, sp. zn. III. ÚS 3462/14-2.

přestože ani jeden z nich tak činit nechce. ÚS v této věci dospěl, jak bylo již řečeno výše, k závěru, že toto činit nelze a není možné oba nezletilé do plnění takové povinnosti nutit.

Ústavněprávní kritéria zmiňovaná výše zahrnují mj. bod hovořící o přání dítěte. Přání dítěte má být podle ÚS a Výboru OSN „předním hlediskem“, které bude v každém konkrétním případě zvlášť bráno v potaz. V našem případě krajský soud sice přání obou dětí zkoumal, nicméně jej bez bližšího odůvodnění ignoroval. Obě děti vyjádřily své přání jako nesouhlas styku s vlastním otcem, a tím bylo znemožněno stanovenou povinnost vykonat.

V předmětné věci tedy vznikla poměrně závažná situace, kdy sice existoval právně relativně bezvadný exekuční titul, ale přesto nebylo možné uloženou povinnost vykonat. Otázkou tedy je, jak nastalou situaci řešit. Se závěrem ÚS, že nelze tyto děti nutit ke splnění stanovené povinnosti, se lze ztotožnit. Krom argumentů zmíněných výše a plynoucích z předmětného nálezu, je třeba podotknout, že dalším argumentem ve prospěch závěru, ke kterému dospěl ÚS je to, že dítě samotné by mělo být subjektem, a nikoliv objektem řízení. K této problematice se vyjádřil několikrát ÚS, kdy například ve svém rozhodnutí ze dne 28. 2. 2018 kde vyslovil, že *„V řízeních, jež se bezprostředně dotýkají práv nezletilých dětí, nelze na dítě nahlížet jako na pouhý objekt, o němž rozhodují jiní, ani ho nelze stavět do role pasivního pozorovatele událostí. Dítě je subjektem práva a účastníkem řízení, jemuž náleží právo být přítomen projednávání své věci ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. S tím souvisí jeho **právo být v tomto řízení slyšen a projevit své stanovisko**, jež je vyjádřeno v čl. 12 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte, čl. 3 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí, § 867 občanského zákoníku a § 100 odst. 3 občanského soudního řádu a jež mu umožňuje, byť jen do určité míry, vyrovnat nerovné postavení ve vztahu k rodičům, případně koliznímu opatrovníkovi. Význam slyšení dítěte obecným soudem tak nelze spatřovat jen v rovině dokazování, tedy ve smyslu provedení výslechu pro účely dokazování, **ale jako výkon práva účastníka řízení.***¹⁶ V tomtéž rozhodnutí Ústavní soud dále vyslovil, že: *Právo dítěte podle čl. 12 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte vyjádřit svůj názor ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, je jen právem, a nikoli povinností. O této skutečnosti přitom musí být dítě **poučeno** a musí mít **vždy možnost svůj názor či přání v řízení nesdělít nebo se nevyjádřit ke konkrétním skutečnostem či otázkám. Uvedené právo totiž zahrnuje také právo mlčet, nevyjadřovat se. **Dítěti proto má být možnost realizovat své právo vyjádřit v řízení svůj názor nabídnuta.** V případě, že by samo naznalo, že by pro něj bylo slyšení nepřiměřeně zatěžující nebo že je dotazováno na skutečnosti, k nimž se již nechce vracet, mohlo dítě slyšení jako takové***

¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 2866/17-2, bod 44.

či zodpovězení konkrétních otázek odmítnout.¹⁷ Pokud tedy má být rozhodováno v nejlepším zájmu dítěte, a to s předním hlediskem jeho přání s tím, že se dítě považuje zároveň za subjekt, a nikoliv objekt řízení, pak po něm nelze požadovat, aby jen slepě následovalo soudem stanovenou povinnost.

Nutno však vnímat, že výkon rozhodnutí je formálním procesem, ve kterém má dojít k vynucení povinnosti stanovené exekučním titulem, zde již vykonatelným rozhodnutím krajského soudu. Jedná se o část civilního procesu, kdy dochází k uplatňování mocenské a donucovací funkce veřejné moci, přičemž nebude-li respektována a plněna povinnost stanovená řádným exekučním titulem, pak je třeba, aby subjekt počítal s tím, že může být povinnost vynucována ze strany státu.¹⁸ Vynucení soudem stanovené povinnosti je žádoucí a poskytuje adresátům realizaci práva, které jim zaručuje Listina v čl. 36 odst. 1, tj. možnost domáhat se „stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“ V našem případě však ÚS zhodnotil, že vynucovat takové splnění po nezletilých, kteří projeví své přání, jež se od stanovené povinnosti odchylovalo, není možné. Výše jsem uvedla, že se s tím, že proti vůli dítěte nelze výkon realizovat. Vystává tedy otázka, jak má soud jednat, když zjistí, že výkon rozhodnutí není možný a jaké jsou důsledky tohoto zjištění.

Problematiku dalšího postupu soudu v případě, že je zjištěno, že dítě se stykem nesouhlasí a styk odmítá, je potřeba rozčlenit do více rovin. První z těchto rovin je postup v samotné exekuci, druhou z nich je pak reálný dopad na vlastnosti existujícího exekučního titulu a dále na samotné poměry dítěte. Pokud jde o samotnou exekuci, tak judikatura zde uvádí, že exekuce má být zastavena, a to postupem podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, tj. z důvodu, že je exekuce nepřijatelná, protože je tu jiný důvod, pro který nelze rozhodnutí vykonat. S tímto názorem se ztotožňuji, neboť nesouhlas dítěte nelze podřadit pod jiný důvod zastavení. Tento důvod zastavení se typicky pojí právě s tzv. rušivými okolnostmi při provádění výkonu.¹⁹ Takovou rušivou okolnost může představovat nesouhlas ze strany nezletilých dětí jako projev jejich přání se s otcem nestýkat. Soud by měl tedy správně postupovat tak, že výkon rozhodnutí zastaví podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, jelikož tímto „jiným důvodem“ bude v tomto případě fakt, že oba nezletilí s povinností, která je jim ukládána, nesouhlasí a tento nesouhlas musí být brán v potaz, jelikož opačný postup vede k nerespektování dítěte jako

¹⁷ Tamtéž, bod 50.

¹⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 148.

¹⁹ LEVÝ, Jirí. § 268 [Důvody zastavení výkonu rozhodnutí]. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1280.

subjektu řízení, k ignorování přání dítěte, a tím také k popření rozhodování v této věci v nejlepším zájmu dítěte.

Nesouhlas dítěte jako důvod zastavení podle písmene h) však není možné vnímat jako paušální variantu zdůvodnění zastavení výkonu rozhodnutí. Vždy je třeba zkoumat celý kontext toho, proč a jakým způsobem byl nesouhlas ze strany dítěte dán. K tomuto se ÚS v jednom ze svých rozhodnutí vyjádřil tak, že: „*Zjišťování přání nezletilého dítěte v průběhu soudního řízení musí být provedeno komplexně, což předpokládá dodržení a zvažování řady podmínek a okolností vztahujících se nejen k hodnocení postoje nezletilého dítěte, ale i způsobu jeho zjištění. Při jeho hodnocení musí zohlednit věk, rozumovou a emocionální vyspělost nezletilého dítěte a zvažovat míru objektivitu (nezávislosti) jeho postoje.*“²⁰ Soudy tak mají za úkol zkoumat především věk dítěte a s tím velmi úzce související stálost názoru dítěte. Dále také mají soudy zkoumat rozumovou a emocionální vyspělost nezletilce a následně mají i zvažovat míru objektivitu postoje dítěte – tedy to, zda dítě nedospělo ke svému názoru vlivem jednoho z rodičů apod. Vezmeme-li v potaz hledisko věku dítěte, hmotněprávní úprava v ustanovení § 867 odst. 2 OZ nabízí vyvratitelnou právní domněnku o tom, že dítě starší dvanácti let je schopno dospět k názoru neměnného charakteru s tím, že je zároveň schopno takový názor vyjádřit. Důležitá však v konečném důsledku není samotná věková hranice, byť vzhledem ke zmiňovanému ustanovení je hranice dvanácti let určitým vodítkem. Důležité je zejména to, zda je dítě ve svém věku s ohledem na svou rozumovou a volní vyspělost vůbec schopno pochopit informace, které mu byly ze strany soudu poskytnuty, a zda na základě těchto informací je schopno nějaké úvahy. Dalším krokem je posouzení, zda je dítě schopné svůj názor také vyjádřit.

Vyvratitelná domněnka nás podněcuje k tomu, abychom zkoumali vždy názor dvanáctiletého dítěte, jelikož zákon předpokládá, že takové dítě je schopno takových úvah, a i jejich prezentace. Na druhou stranu je třeba dbát faktu, že zákon svou dikcí nevyklučuje možnost toho, že může nastat situace, kdy i dítě mladší dvanácti let bude navzdory svému nízkému věku schopno podobnou úvahu učinit. Stejně tak je možné, že dítě starší dvanácti let nebude schopno utvoření vlastního názoru, byť již zmiňovanou věkovou hranici překročilo. Závěrem je tedy z hlediska věku a rozumové a volní vyspělosti nutné, aby bylo každé dítě v každém jednotlivém případě posuzováno individuálně, jelikož hranice dvanácti let vůbec nepředstavuje absolutní kritérium pro vyhodnocení postoje dítěte. V našem případě soudy zkoumaly sice přání obou nezletilců, ale jak již ÚS v předmětném nálezu uvedl, krajský soud vůbec v rozhodnutí

²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 2866/17-2, bod 41.

nezohlednil přání obou nezletilých dětí, a to ani s ohledem na jejich věk (třináct a jedenáct let), natož aby zkoumal kritérium rozumové a volní vyspělosti. Aspekt, který krajský soud zkoumal, avšak ve svém závěru taktéž nerefletoval, je hodnocení objektivního postoje dítěte. Nezletilý J. (13 let) zaujal svůj postoj na základě své úvahy, přičemž v tomto postoji i nadále setrval. Stejně tak nezletilý V. (11 let), u kterého soud dospěl k závěru, že je zde sice předpoklad toho, že byl ve svém postoji zčásti ovlivněn názorem svého staršího bratra, nicméně soud nezjistil v žádném ohledu vliv matky na postoj obou nezletilých. Krajský soud tedy dospěl k závěru, že ani v jednom případě neovlivňovala názory svých dětí stěžovatelka sama, ale přesto ve svém rozhodnutí uložil stěžovatelce pokutu a obvinil ji z nedostatečné motivace obou dětí k tomu, aby se s otcem stýkaly. To vše přesto, že postoj obou dětí je možno považovat za objektivní, k čemuž dospěl i sám krajský soud dle svého posouzení, nicméně tento fakt v závěru stejně nerefletoval.

Druhou rovinou tohoto problému je otázka, jak naložit s exekučním titulem, který není možné pro nesouhlas nezletilých dětí vykonat. Dále pak i to, jaké dopady bude mít tento fakt na poměry dítěte. Řešením, které je vhodné zvolit pro naložení s exekučním titulem, bude zahájení nového nalézacího řízení, v jehož závěru krajský soud nově upraví poměry nezletilých dětí tak, aby bylo rozhodnuto po právu a v souladu s vůlí. V novém rozhodnutí ve věci samé, bude rozhodnutí třeba změnit tak, aby korespondovalo s přáním obou nezletilých dětí a aby jej bylo možné následně vykonat. Takové řízení, kdy má dojít ke změně rozhodnutí, jež se týká výkonu rodičovské odpovědnosti, tj. v našem případě úpravy styku rodiče a dítěte podle ustanovení § 466 písm. d) ZŘS, lze zahájit z úřední povinnosti, což by v tomto případě bylo vzhledem k okolnostem případu na místě, nebo také na návrh ať už jednoho z rodičů, nebo dětí samotných.²¹

Vzhledem k již zmíněným důvodům by bylo tedy žádoucí, aby soud využil tzv. principu oficiality a zahájil řízení z úřední povinnosti, přičemž je třeba dbát toho, že „*princip oficiality sám o sobě představuje zásah do soukromí a rodinného života nejen dítěte, ale především jeho rodičů. Jediným legitimním důvodem pro takový zásah je ochrana dítěte způsobem, který bude v jeho zájmu a nenaruší jeho blaho více, než již bylo narušeno.*“²² Legitimním důvodem pro zahájení nového řízení o meritu věci je fakt, že byla-li by zde neustálá snaha o vynucení povinnosti tak, jak ji krajský soud v exekučním titulu původně stanovil, bylo by postupováno zjevně proti přání dítěte, a tudíž lze předpokládat, že by došlo zřejmě i k narušení blaha dítěte.

²¹ Nález Ústavního soudu ze dne 4.12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14.

²² ROGALEWICZOVÁ, Romana. Princip oficiality v řízeních o úpravu péče a styku s nezletilým dítětem. *Právní rozhledy*, 2016, č. 10, s. 360-365.

Respektive je zcela zřejmé, že tak, jak bylo rozhodnuto, již nyní postupovat nelze, tedy poměry nezletilých se změnila a je potřeba jim rozhodnutí přizpůsobit. K takovému závěru dospěl ostatně i ÚS v předmětném nálezu. Následné poměřování toho, co je přáním dítěte a co je v souladu s jeho nejlepším zájmem, je potom vždy úkolem konkrétního soudce daného obecného soudu a podléhá vždy individuálnímu posouzení. V rámci takového řízení bude soud povinen dále zkoumat a znovu zjišťovat přání obou nezletilých dětí, a to prostředky, které mu k tomu zákon nabízí.

Je přitom zjevné, že každá změna rozhodnutí týkající se péče o dítě zasahuje do života dítěte, a to nejen do jeho současné podoby, ale zejména také do jeho budoucího života. Je tedy nutné, aby soudy byly obezřetné zejména proto, že každé jejich rozhodnutí dotýkající se nezletilého dítěte má nastolit určitou míru jistoty v životě dítěte a nikoliv naopak. Soudy mají zároveň rozhodovat nejen s ohledem na přání dítěte, ale také s ohledem na jeho nejlepší zájem a neustálé změny poměrů či jejich opakovaná úprava jsou negativním elementem mísícím se do života nezletilce. Je ale nezbytné, aby rozhodnutí, které nezohledňuje potřeby a přání nezletilého, bylo změněno.

V tomto konkrétním případě je tedy změna rozhodnutí právě z tohoto důvodu, žádoucí. Změna takového rozhodnutí se promítne do života dítěte, a proto v rámci takové změny je nutné, aby soudy respektovaly judikaturu ÚS, který se vyjádřil následovně: „*U přání dítěte Ústavní soud konstatuje, že za předpokladu, že je dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je nutné jeho přání považovat za zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu. Současně však není možné, aby obecné soudy postoj nezletilého dítěte bez dalšího převzaly a aby své rozhodnutí založily toliko na jeho přání, a nikoliv na pečlivém a komplexním posuzování jeho zájmů.*“²³ V rámci nového rozhodování krajského soudu o merituu věci je tedy nezbytné, aby měl na zřeteli to, že svým rozhodnutím ovlivňuje nemalou měrou život nezletilce, proto musí důkladně zjišťovat názor nezletilých dětí na danou situaci, a především je také třeba, aby tento postoj nezletilých ve svém rozhodnutí reflektoval.

ÚS potom také soudu stanoví, jak má soud postupovat při takovém zjišťování postoje nezletilého, aby dopady na jeho poměry po takovém řízení nedosahovaly příliš velké intenzity: „*Stejně tak není možné, aby přání dítěte bylo zjišťováno nevhodnými otázkami typu "U koho bys chtěl(a) bydlet?"; přání dítěte musí být zjišťováno komplexně, tj. zejména formou nepřímých otázek (zejména u mladších dětí), a ideálně v neformálním prostředí (tj. nikoliv v soudní síni, ale například v kanceláři soudce či jinde).*“²⁴ S ohledem na dopady na poměry dítěte se tedy

²³ Nález Ústavního soudu ze dne 26.5. 2014, sp. zn. I.ÚS 2482/13, bod 23.

²⁴ Tamtéž.

chce pro dítě nastolení stabilního prostředí, kdy bude nezletilé dítě pociťovat jistotu, bezpečí a bude si vědomé toho, že „někam patří“ a je mu umožněno požívat veškerých svých práv a svobod která mu, včetně tedy možnosti využít ochrany, kterou nalezneme v čl. 16 Úmluvy, kde je pojednáno o tom, že nemá být svévolně zasahováno do jeho soukromého života dítěte, jeho rodiny, domova apod. Každý zásah do takové stability v životě dítěte je, jak už bylo řečeno, zásahem, který se v životě nezletilého značně projeví, a tudíž je nezbytné každý takový jednotlivý zásah pečlivě zvážit. Podle ÚS: „*Stabilita výchovného prostředí však není abstraktní princip, který by byl hoden ochrany sám o sobě, ale má být chráněn pouze v souvislosti s tím, zda skutečně je v nejlepším zájmu dítěte. Obecné soudy se tedy vždy musí zabývat otázkou, zda stabilita výchovného prostředí je v nejlepším zájmu dětí i v konkrétním posuzovaném případě.*“²⁵

V tomto případě se soud sice snažil o to, aby děti měly oba své rodiče a aby tak bylo možné zachovat funkce rodiny co nejvíce v původní podobě. Soud ale postoj dětí k dané věci nerespektoval a upřednostnil tak stabilní poměry nad přání obou nezletilých, čímž se dopustil pochybení. ÚS se přitom vyslovil již dříve, že „*V tomto ohledu je v první řadě nutno poznamenat, že obecné soudy se v nyní posuzovaném případě rozhodly zájem na stabilitě výchovného prostředí dětí prosazovat i proti přání staršího syna, kterému v době rozhodování krajského soudu bylo přes devět let. To je již věk, kdy některé děti jsou schopny formulovat svůj názor na to, s kým chtějí žít, a nelze jej bez dobrého důvodu ignorovat. To zejména pokud v nyní posuzovaném případě není ani náznak toho, a nikdo takové pochybnosti nevznesl, že by tento vyjádřený názor byl některým z účastníků řízení ovlivněný a nepředstavoval skutečné přání dítěte. Jinými slovy, obecné soudy se rozhodly před právem stěžovatele na rovnocenný styk se svými dětmi předřadit zájem těchto dětí na stabilitě poměrů, aniž by si to alespoň starší ze synů sám přál.*“²⁶ Navzdory tedy tomu, že by došlo k opětovné úpravě poměrů těchto nezletilých dětí, což obecně není žádoucí vzhledem k tomu, že soudy mají vnášet do života nezletilých dětí spíše větší dávku jistoty než naopak, je nutné takovou úpravu v tomto případě a za těchto okolností považovat za nevyhnutelnou.

²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 25.9. 2014, sp. zn. I.ÚS 3216/13, bod 46.

²⁶ Tamtéž, bod 47.

2.2. Rozbor Nálezu Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3

2.2.1. Skutkové shrnutí případu

Nezletilý, který žil v prvopočátku (do dosažení dvou let věku) společně se svými rodiči, jimiž jsou stěžovatel (dále také „otec“) a vedlejší účastnice řízení (dále také „matka“), na území Anglie a Walesu, odcestoval se svou matkou roku 2013 na území České republiky. Podle matky nezletilého dítěte se mělo jednat pouze o krátkodobou návštěvu území České republiky (ČR), přičemž se však do Spojeného království zpět již se synem nevrátila. Následně podala matka nezletilého dne 17. února 2014 návrh k Okresnímu soudu v Kladně (dále jen „okresní soud“), kterým se domáhala svěřeni svého nezletilého syna do své péče. Zároveň však bylo vydáno rozhodnutí britským soudem High Court of Justice, Family Division (dále jen „britský soud“) ze dne 19. února 2014, které znělo tak, že došlo na návrh otce nezletilého k zahájení soudního jednání, které si kladlo za účel dopravit nezletilého zpět na území Anglie a Walesu a dále rozhodnout o poměrech nezletilého dítěte. Britský soud odkazoval na čl. 3 Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980 (dále jen "Haagská úmluva"), podle kterého stěžovateli jako otci nezletilého náleží právo péče o nezletilého. Dále britský soud dospěl k závěru, že dítě má své obvyklé bydliště právě v Anglii a Walesu, které získal krátce po 12. 12. 2011, přičemž matka nezletilého jej odvezla na území ČR a podle svého příslibu jej nenavrátila – proto podle britského soudu zadržuje matka nezletilého na území ČR nezákonně a z toho důvodu soud stanovil nejzazší možný termín pro navrácení nezletilého na území Anglie a Walesu, a to do dne 5. 3. 2014 do 16:00 hodin. Tato povinnost nebyla ze strany matky nezletilého splněna, a proto britský soud opětovně dne 19. 3. 2014 přikázal s okamžitou platností povinnost navrátit nezletilého. Jelikož ani tehdy nebyla povinnost ze strany matky splněna, podal stěžovatel ke dni 11. 4. 2014 návrh k Městskému soudu v Brně (dále jen „městský soud“) na navrácení nezletilého syna do místa jeho bydliště, přičemž byl přesvědčen, že byly dány podmínky pro nařízení bezodkladného navrácení dítěte do místa jeho bydliště ve smyslu čl. 12 Haagské úmluvy. Tento návrh byl však městským soudem zamítnut, načež se stěžovatel bránil odvoláním u Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), který rozhodnutí městského soudu potvrdil.

Městský soud a krajský soud dospěly tedy shodně k závěru, že ze strany matky se nejednalo o nezákonný postup, jelikož se nezletilý narodil v ČR a zde následně s matkou pobývá, tudíž místo obvyklého pobytu nezletilého se nachází v ČR, přičemž pobyt ve Spojeném království byl ze strany soudu vyhodnocen tak, že měl povahu pouze krátkodobých návštěv, popř. dovolených. ÚS však tato rozhodnutí obecných soudů zrušil s tím, že dospěl-li britský

soud k tomu, že ze strany matky dochází k nezákonnému zadržování nezletilého na území ČR, přičemž toto nezletilé dítě musí být podle závěrů britského soudu podle čl. 12 Haagské úmluvy bezodkladně navraceno, pak jde o rozhodnutí, které představuje překážku pro meritorní přezkum věci ze strany obecných soudů v ČR. Příslušnost britského soudu se naopak odvíjí od čl. 10 nařízení Brusel II bis. Pokud by ÚS potvrdil rozhodnutí obecných soudů v ČR, došlo by k popření mezinárodních závazků, jež ČR má a které jí plynou podle práva Evropské unie a samotné Haagské úmluvy, již je signatářem. Dne 25. 2. 2016 rozhodl městský soud v reakci na rozhodnutí ÚS o této věci tak, že řízení pro nedostatek podmínek řízení zastavil a vyslovil, že je na otci nezletilého dítěte, který měl ve věci procesní úspěch, aby se domáhal výkonu rozhodnutí, nebyla-li povinnost v něm stanovená dobrovolně splněna. Stěžovatel tedy následně podal ke dni 7. 6. 2016 návrh k okresnímu soudu návrh na výkon rozhodnutí britského soudu, stanovující povinnost matce nezletilého k jeho návratu na území Anglie a Walesu. Okresní soud však nejdříve rozhodoval o návrhu matky, kterým se domáhala svěřeni nezletilého syna do své péče. Toto řízení okresní soud zastavil z důvodu nedostatku mezinárodní příslušnosti, přičemž odkázal na rozhodnutí ÚS (II. ÚS 3742/14), kdy otázka obvyklého bydliště nezletilého byla již řešena britským soudem, a tudíž představuje rozhodnutí britského soudu co do této záležitosti překážku pro přezkum merita věci. Dne 2. 4. 2014 bylo rozhodnutí britského soudu osvědčeno, neshledal okresní soud ani jako důvodnou námitku vedlejší účastnice, že jí nebylo správně doručováno a k tomu, aby rozhodnutí britského soudu bylo zvráceno, nevyužila vedlejší účastnice žádného zákonného prostředku, přičemž proti osvědčení se již žádným opravným prostředkem bránit nelze. Krajský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) následně tento závěr okresního soudu potvrdil, a proto se vedlejší účastnice rozhodla bránit formou ústavní stížnosti, která byla však ÚS odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Následně okresní soud rozhodoval o návrhu stěžovatele na zahájení výkonu rozhodnutí britského soudu.

Na základě tohoto návrhu ze strany stěžovatele okresní soud vedlejší účastnici vyzval podle čl. 42 a 47 nařízení Brusel II bis a podle § 500 odst. 1 a § 501 ZŘS ke splnění povinnosti, kterou jí ve svém rozhodnutí britský soud uložil. Okresní soud také vedlejší účastnici upozornil, že nebude-li výzva následována, může být následně nařízen výkon rozhodnutí, a to opětovným uložením pokuty, nebo i přikročením k dalším opatřením (nařízení mediace apod.) a nebude-li vedlejší účastnice poskytovat součinnost, bude ze strany soudu nařízen výkon rozhodnutí odnětím dítěte. Pro bezvýslednost přikročil soud k uložení pokuty vedlejší účastnici, a to ve výši 25 000 Kč, kdy krajský soud v rámci odvolacího řízení rozhodnutí okresního soudu potvrdil. Následně okresní soud nařídil mediační setkání stěžovatele a vedlejší účastnice

v budově Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále „ÚMPOD“ nebo také „opatrovník nezletilého“), kdy však stěžovatel byl připraven k online setkání, ale vedlejší účastnice nikoliv.

Matka nezletilého podala návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ dne 26. 9. 2018, kdy argumentovala, že nezletilý pobýval na území Spojeného království naposledy v roce 2013, kdy mu byly dva roky a dva měsíce a nemá tak na prostředí žádné vazby a jeho navrácení je v rozporu s jeho nejlepším zájmem. Okresní soud návrhu matky vyhověl s argumentem, že nezletilý nastoupil již v ČR do školky a následně i školy a má zde přátele a také rodinné zázemí, jelikož žije v jedné domácnosti se svou matkou, jejím přítelem a polorodou sestrou. K odvolání stěžovatele se Krajský soud v Praze vyjádřil tak, že jej zamítl s tím, že okresní soud rozhodl ve věci věcně správně. Stěžovatel se následně prostřednictvím dovolání obrátil také na Nejvyšší soud, který dovolání zamítl s odkazem na ustanovení § 30 ZŘS. Stěžovatel tedy svého syna navštěvuje společně se svou matkou, tj. babičkou nezletilého jednou za tři měsíce a setkání probíhají tedy v ČR v neutrálním prostředí. Stěžovatel se následně rozhodl bránit formou ústavní stížnosti.

V ústavní stížnosti se stěžovatel odvolával na to, že obecné soudy překročily svou pravomoc, jelikož znovu rozhodly o úpravě péče o dítě, přičemž toto bylo upraveno již ze strany britského soudu, do jehož pravomoci to také dle závěrů ÚS náleží. Stěžovatel také podotkl, že vůbec nemělo dojít ze strany krajského soudu k vypracování znaleckého posudku a pokud tak mělo být činěno, pak jen na popud okresního soudu, a nikoliv pouze na základě zadání ze strany vedlejší účastnice, přičemž ani stěžovatel sám k provádění znaleckého posudku nebyl přizván a nezletilý byl do značné míry ovlivňován ze strany vedlejší účastnice. Za těchto okolností lze podle stěžovatele považovat takový znalecký posudek za irelevantní. Dále stěžovatel namítal, že matka nezletilého neustále maří výkon soudního rozhodnutí, čímž došlo k porušení rodičovských práv stěžovatele. K ústavní stížnosti se soudy vyjádřily tak, že ani okresní, krajský a ani Nejvyšší soud nedospěly k závěru, že by shledaly ve svém postupu chybu a konstatovaly shodně, že ústavní stížnost je nedůvodná s tím, že krajský soud se k znaleckému posudku vyjádřil tak, že vzal za prokázané pouze to, že nezletilý je schopen se sám vyjadřovat a je schopen formulovat svůj názor. K samotným závěrům znaleckého posudku krajský soud nepřihlédl, jelikož, jak správně stěžovatel namítá, znalecký posudek nebyl činěn s vyšetřením obou rodičů nezletilého. Nejvyšší soud navrhoval, aby byla ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněná odmítnuta. Vedlejší účastníci, jimiž byli v tomto případě matka nezletilého (dále také jako „vedlejší účastnice“) a ÚMPOD jako opatrovník nezletilého, se vyjádřili tak, že vedlejší účastnice vyslovila, že okresní soud postupoval správně, jelikož důvody zastavení výkonu rozhodnutí zde byly dokonce dva, a to podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ,

jelikož jí zaprvé nebylo správně doručováno a za druhé předmětné rozhodnutí britského soudu nebylo v té době osvědčeno podle čl. 42 nařízení Brusel II bis a vykonatelnými cizozemskými rozhodnutími mohou být pouze ta rozhodnutí, která byla v ČR za vykonatelná prohlášena na základě čl. 28 odst. 1 nařízení Brusel II bis. Druhým důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí je důvod podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, jelikož *„Nezletilý po dobu více než pěti let, tj. více než tři čtvrtiny svého života, žije nepřetržitě s vedlejší účastnicí v České republice, což se stalo především v důsledku procesního postupu otce. Podle vedlejší účastnice by byl výkon předmětných cizozemských rozhodnutí za uvedených okolností v rozporu se zájmem nezletilého, neboť ten by byl vystaven těžké duševní újmě a vytržen ze svého obvyklého rodinného prostředí.“*²⁷

Podle vedlejší účastnice obecný soud správně posuzoval situaci, jelikož dal přednost právům dítěte před právy stěžovatele, což je s ohledem na žádoucí zdravý duševní vývoj nezletilého nezbytné. Krom toho vedlejší účastnice konstatovala, že ústavní stížnost byla stěžovatelem podána opožděně. ÚMPOD navrhoval, aby ÚS odmítl ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou, jelikož právo stěžovatele na spravedlivý proces porušeno nebylo, mj. také proto, že znalecký posudek vypracovaný ze strany ÚMPOD disponoval všemi zákonnými náležitostmi. Sám se potom k věci vyjádřil tak, že se prostřednictvím služby Skype s nezletilým spojil, aby zjistil aktuální situaci, přání nezletilého, a také aby nezletilého o celé situaci dostatečně informoval. Podle ÚMPOD stěžovatel hledí pouze na sebe a svá práva a nikterak nebere v potaz to, jaký vliv by navrácení osmiletého nezletilého dítěte mohlo mít vliv na jeho budoucí život a vývoj. ÚMPOD ve svém vyjádření k dané věci apeloval na potřebu dítěte mít stabilní prostředí pro jeho zdravý sociální a psychický vývoj, a tudíž obecné soudy podle něj postupovaly správně, jelikož *„V současné situaci by jednoznačně nebylo v zájmu nezletilého, aby byl vytržen ze svého přirozeného sociálního prostředí a přemístěn do prostředí pro něj cizího, ve kterém pobývat nechce a ve kterém není schopen se dorozumět.“*²⁸ Přesto na ústavní stížnosti stěžovatel stále trval.

Ústavní soud vyhodnotil ústavní stížnost jako stížnost, která byla podána k tomu oprávněnou osobou, jež byla řádně zastoupena advokátem a co se týče včasnosti podání (ve lhůtě 2 měsíců od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku), vyjádřil se ÚS tak, že co do rozsahu rozhodnutí soudu prvního a druhého stupně, jedná se o podání opožděné, a proto obecně v takovém případě ÚS aplikuje ustanovení § 43 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, podle kterého by ústavní stížnost byla odmítnuta. Nicméně odvolací soud stěžovatele v závěru

²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3, bod 27.

²⁸ Tamtéž, bod 30.

svého rozhodnutí nesprávně poučil co do možnosti podání dovolání. ÚS v tomto případě odkázal na své rozhodnutí, ve kterém stanovil, že: „*Nesprávné poučení sice nemá vliv na to, zda stěžovatel takovýto prostředek měl či neměl k dispozici, pokud však účastník řízení ve svém postupu jednal v důvěře v jeho správnost, tato skutečnost nemůže jít k jeho tíži v tom smyslu, že mu bude upřena ochrana jeho práv.*“²⁹ Z toho důvodu ÚS posoudil podání ze strany stěžovatele jak co do rozhodnutí prvostupňového, tak odvolacího soudu jako podané včas. Nedošlo totiž k pochybení na straně stěžovatele, nýbrž na straně orgánu veřejné moci, tj. zde soudu. Předpoklady pro řízení před ÚS byly tedy splněny. V tomto případě také ÚS dospěl k tomu, že ústavní stížnost je opodstatněná, jelikož tím, že došlo k zastavení výkonu rozhodnutí britského soudu ze strany obecných soudů v ČR, došlo k porušení stěžovatelova práva, které mu garantuje čl. 36 Listiny a čl. 6 Úmluvy, a dále také k porušení jeho práva na rodinný život, které mu garantuje čl. 10 odst. 2 Listiny a konečně také práva na péči o děti a jejich výchovu podle čl. 32 odst. 4 Listiny.

Ústavní soud po zvážení celého případu dospěl k závěru, že obecné soudy aplikovaly ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ v rozporu s jeho eurokonformním výkladem, čímž bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu ve spojení s právem na rodinný život a právem na péči o děti a jejich výchovu, a proto ÚS zrušil rozhodnutí okresního i krajského soudu v této věci. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ÚS zrušil taktéž, a to s odůvodněním, že došlo-li ke zrušení rozhodnutí okresního i krajského soudu, pozbývá rozhodnutí Nejvyššího soudu svého účelu, byť bylo toto rozhodnutí podle závěrů ÚS věcně bezvadné.

2.2.2. Právní rámec Nálezu Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3

ÚS v rámci svého rozhodnutí postupoval tak, že nejdříve musel vyhodnotit jakou právní úpravu použije. V tomto případě se jedná o několik právních rovin vzhledem k tomu, že se v řízení objevuje mezinárodní prvek. Po důkladné úvaze zejména co se týče stanovení příslušnosti soudu k rozhodování pro řízení návratové a řízení o rodičovské odpovědnosti, kdy ÚS stanovil, že bude použita Haagská úmluva společně s nařízením Brusel II bis, které bude pro Haagskou úmluvu představovat určitou míru restrikce, jelikož členské státy mají mezi sebou odlišnější postupy než stanoví Haagská úmluva, se ÚS věnoval vymezení také relevantní vnitrostátní úpravy, jež se týká právě výkonu rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé dítě. Podle nařízení Brusel II bis se řídí výkon rozhodnutí právem toho členského státu, v němž má být rozhodnutí vykonáno. Cílem v návratovém řízení je bezodkladné navrácení dítěte, a tudíž je třeba, aby byla nalezena relevantní vnitrostátní úprava, která doplní mezinárodní úpravu

²⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2672/19, bod 24.

návratového řízení tak, jak je vymezeno v Haagské úmluvě, kterou, jak již bylo řečeno výše, doplňuje nařízení Brusel II bis.³⁰ „Konstatoval-li Vrchní soud pro rodinné právo v Londýně ve svém rozhodnutí, že dítě má na území Velké Británie obvyklé bydliště, které nikdy neztratilo, jeho zadržování matkou v České republice je protiprávní a musí být na základě čl. 12 Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980 (dále jen „Haagská úmluva“) bezodkladně navráceno do Velké Británie(...)“.³¹ Z hlediska vnitrostátní úpravy je nutné, jelikož se jedná o vykonávací řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, aplikovat příslušná ustanovení ZŘS. Tímto ustanovením je myšleno ustanovení § 500 ZŘS, které stanoví, že příslušným soudem je okresní soud, v jehož obvodu má nezletilé dítě své bydliště. Jde-li o mezinárodní únosy dětí, vztahujeme na řízení ustanovení § 500 odst. 2 ZŘS, který nám říká, že „K výkonu rozhodnutí ve věcech mezinárodních únosů nezletilého dítěte je příslušný soud, který rozhodnutí vydal.“ Takovým soudem je Městský soud v Brně, jelikož byl právě tento soud tím, kdo rozhodnutí vydal v souladu s ustanovením § 479 ZŘS.

Výše uvedené bylo pro ÚS nutné vymezit zejména proto, že ze strany vedlejší účastnice byl uplatněn důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) a písm. h) OSŘ. Diplomová práce má za úkol blíže zkoumat možnosti uplatnění důvodu pro zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, a to ve vztahu k nesouhlasu dítěte, respektive okolnostem v jeho zájmu. Důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí podle písmene h) je formulován poměrně všeobecně a je tedy nutné, aby jako takový byl posuzován s větší obezřetností, jelikož lze jen těžko předjímat, jaké situace pod tento důvod spadají. K tomu, aby nebylo tohoto důvodu nadužíváno, byly stanovovány mantinely jeho uplatnění judikaturou. Nejvyšší soud, jehož rozhodnutí cituje v předmětném nálezu také ÚS se vyslovil tak, že: „Z povahy věci (včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení výkonu) musí jít o takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován, anebo je protichůdné účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti, vyplývající z vykonávaného titulu“³² Ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ tedy představuje určitou formu výjimky, kdy se takový důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí má aplikovat pouze tehdy, kdy má eliminovat „justiční omyly“ nebo zabránit zjevné nespravedlnosti. Nemá a nesmí však představovat prolomení pravomocného meritorního rozhodnutí a formu obcházení výkonu rozhodnutí.

³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3, bod 8.

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 9. 2015, sp. zn. II. ÚS 3742/14.

³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1932/2005.

Předmětem podané ústavní stížnosti byl přezkum napadených rozhodnutí obecných soudů, kterými byl výkon britského rozhodnutí zastaven. ÚS byl nucen však posuzovat celou věc v mnohem širším kontextu, a musel proto vyhodnotit veškeré procesní okolnosti, kterými soudy do řízení ingerovaly a zároveň byl nucen připustit, že ani meritorní část nelze od vykonávací řízení jednoduše odstříhnout. Podstatou přezkumu ze strany ÚS bylo tedy posouzení, zda obecné soudy postupovaly dobře, pokud vyhodnotily, že je zde dán důvod k zastavení výkonu rozhodnutí podle citovaného ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, jelikož podle nich není v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo přesunuto zpět do Anglie a Walesu, jelikož by takové jednání mohlo způsobit dítěti značnou psychickou újmu.

ÚS přitom dospěl k závěru, že obecné soudy zastavily výkon rozhodnutí britského soudu nesprávně a aplikovaly tak § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ v rozporu s účelem unijní i mezinárodní úpravy a také v rozporu s ústavním pořádkem ČR, čímž zasáhly do stěžovatelových práv.

Ústavní soud vymezil, že je nezbytné, aby obecné soudy vykonávaly svou činnost v mezích, které stanovuje relevantní právní úprava, tj. nařízení Brusel II bis a Haagská úmluva. To, zda je návrat v nejlepším zájmu dítěte a to, kde se nachází, resp. nacházelo obvyklé bydliště dítěte, je otázka, která má být podle ÚS posuzována v rámci řízení péče soudu o nezletilé. V situaci, jako je tato, se mají podle ÚS obecné soudy zabývat povahou a vykonatelností britského rozhodnutí, což neučinily.³³ Obecné soudy tímto nesprávným postupem zasáhly do základních práv stěžovatele a uvedly jej tak do absurdní situace. Odvolací soud nejprve vyhodnotil počínání vedlejší účastnice jako něco, co se dítě nemá, ale na druhou stranu vyslovil, že návrat dítěte do Spojeného království je v rozporu s nejlepším zájmem dítěte.³⁴ Zároveň také okresní soud nejprve vyhodnotil, s odkazem na nález ÚS, že je zde nedostatek mezinárodní příslušnosti co do řízení o úpravě poměrů nezletilého, jelikož: „*taková zjištění soudu, který je příslušný ve věcech únosů dětí podle čl. 10 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „Nařízení“), překážku pro meritorní přezkum tohoto rozhodnutí ze strany českých soudů.*“³⁵ Následně se však okresní soud zabýval v rámci vykonávacího řízení otázkou, zda je v nejlepším zájmu nezletilého, aby byl navrácen do Anglie a Walesu, což podle závěrů ÚS přísluší soudům řešit v rámci řízení ve věcech péče soudu o nezletilé.

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3, bod 90-91.

³⁴ Tamtéž, bod 92.

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 9. 2015, sp. zn. II. ÚS 3742/14.

Ústavní soud vymezil, že okresní soud měl původně zkoumat povahu a vykonatelnost britských rozhodnutí a dále měl zkoumat, zda nejsou dány důvody pro neuznání rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti. Tyto dvě otázky byly jedinými, které měl okresní soud v rámci vykonávacího řízení možnost zkoumat a následně poté mohl vyhodnotit, zda nejsou dány důvody pro zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ. Okresní soud přitom ve svém rozhodnutí vyhověl návrhu stěžovatele na výkon britského rozhodnutí, přičemž se však vůbec nezabýval, zda britské rozhodnutí spadá do kategorie osvědčeného rozhodnutí nařizující návrat dítěte podle článku 43 nařízení Brusel II bis. Britské rozhodnutí do této kategorie nespadá (viz Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3, bod 86.)³⁶ Místo toho okresní soud dospěl k závěru, že je zde dán důvod zastavení podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, aniž zkoumal otázky, které byly v řízení pro danou věc relevantní – tj. otázka, zda je rozhodnutí osvědčeným rozhodnutím podle čl. 42 nařízení Brusel II bis, otázka povahy a vykonatelnosti britského rozhodnutí a konečně přezkum toho, zda existuje v tomto případě nějaký důvod pro neuznání rozhodnutí ve věci rodičovské povinnosti ve smyslu článku 23 nařízení Brusel II bis. Z tohoto důvodu bylo ze strany Okresního soudu podle závěrů ÚS porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve spojení s právem na rodinný život zaručeným v čl. 10 odst. 2 Listiny a právem na péči o děti a jejich výchovu zaručeným čl. 32 odst. 4 Listiny.³⁷

ÚS ve svém nálezu odkazoval na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), kdy tento v rámci své rozhodovací činnosti stanovil, že prvořadým hlediskem v rámci řízení, jež upravuje Haagská úmluva, má být zájem dítěte. Dítě má právo nebýt přemístěno od jednoho rodiče a zároveň nebýt zadržováno druhým rodičem. Děti nejsou vlastnictvím rodičů, ale jde o jednotlivce s vlastními právy, potřebami a zájmy.³⁸ S ohledem na přezkum nejlepšího zájmu dítěte odkázal ÚS také na své rozhodnutí, ve kterém konstatoval, že zájem dítěte je tvořen dvěma hlavními aspekty: *„Podle judikatury ESLP je Haagskou úmluvu třeba vykládat v souladu s požadavky čl. 8 Evropské úmluvy při respektování nejlepšího zájmu dítěte. Aspekty, které utváří nejlepší zájem dítěte, jsou dvojí povahy, jde jednak o udržení rodinných vazeb, pokud nejsou nežádoucí, a jednak o možnost vyvíjet se ve zdravém prostředí, kdy rodič není oprávněn k opatřením, která by poškodila zdraví a vývoj dítěte; zájem dítěte může podle své povahy a závažnosti převážet nad zájmy rodiče, ačkoli zájmy rodičů, zejména*

³⁶ Tamtéž, bod 93.

³⁷ Tamtéž, bod 94-95.

³⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 12. 2007 ve věci *Maumousseau a Washington proti Francii*, č. stížnosti 39388/05, § 68.

*právo na pravidelný kontakt s dítětem, zůstávají relevantním hlediskem při vyvažování dotčených zájmů.*³⁹ Kdy ÚS v předmětném nálezu tedy hodnotí nejlepší zájem dítěte na základě těchto dvou aspektů, jež ve svém rozhodnutí uvedl a krom toho je také nutné, aby bylo bráno v potaz, že zájem dítěte může mnohdy převážit nad zájmem rodičů. Podle ÚS je nutné, aby soudy v každém případě posuzovaly rodinnou situaci při zohlednění několika faktorů, jako jsou například záležitosti materiální, emocionální, psychologické i zdravotní povahy tak, aby vše bylo vyváženo tak, aby byl výsledný efekt ku prospěchu samotnému dítěti.

ÚS pro určení toho, který soud bude příslušný pro zkoumání nejlepšího zájmu dítěte využil závěry z rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“), ve kterém bylo vysloveno, že *„na základě článku 8 nařízení č. 2201/2003 náleží příslušnost ve věci rodičovské zodpovědnosti v první řadě soudům členského státu, v němž má dotčené dítě své obvyklé bydliště v okamžiku zahájení řízení. Z důvodu geografické blízkosti jsou tyto soudy obecně schopny nejlépe posoudit, co odpovídá nejlepšímu zájmu dítěte“*⁴⁰ Podle toho, co ve svém nálezu ÚS vyslovil, je jeho závěrem z hlediska nejlepšího zájmu dítěte to, aby obecné soudy upravily, byť vyslovily nedostatek mezinárodní příslušnosti, alespoň zatímně poměry nezletilého dítěte s ohledem na nutné bezodkladné vyřízení věci, než dojde k meritornímu rozhodnutí v této věci. Zároveň mají soudy dbát obou výše zmíněných aspektů nejlepšího zájmu dítěte, tj. aby se dítě stýkalo s oběma rodiči a vyrůstalo ve vhodném prostředí s tím, že podle ÚS lze zabránit odnětí dítěte z jednoho členského státu a jeho následného přesunu do druhého členského státu pouze pro účely rozhodnutí o péči o dítě. Krom toho je ale nutné dbát zejména skutečnosti, kterou obecné soudy opomněly přezkoumat, a to sice, jak již bylo zmíněno výše, je třeba přezkoumat vykonatelnost a samotnou povahu britského rozhodnutí.

ÚS vyhověl ústavní stížnosti s odkazem na to, že obecné soudy v rozporu s eurokonformním výkladem interpretovaly ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, v důsledku čehož byla zrušena rozhodnutí okresního i krajského soudu, přičemž následně zrušil také rozhodnutí Nejvyššího soudu s odkazem na to, že vzhledem ke zrušení předchozích rozhodnutí, toto pozbylo svůj účel.

ÚS závěrem také vyslovil, že přestože bylo řízení samotné poměrně složité a ze strany soudů byla snaha dospět k ukončení řízení, nesmí se tak dít způsobem, který je v rozporu s ústavním pořádkem ČR. Proto výše zmíněná rozhodnutí zrušil a ústavní stížnosti stěžovatele tak bylo vyhověno. Se závěry ÚS se ztotožňují, jelikož okresní soud v tomto případě jednal a

³⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn.: III. ÚS 428/19-4, bod 45.

⁴⁰ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 23. 12. 2009, *Jasna Detiček v Maurizio Sgueglia*, C-403/09, Úř. Věst. L 338, s.1; zvl. Vyd.19/06, s. 243, bod 36.

rozhodoval ve věci bez ohledu na to, co mu stanoví k posouzení mezinárodní a unijní právní úprava. Tuto úpravu okresní soud nerespektoval a vyhodnotil situaci tak, že vykonávací řízení má být zastaveno, aniž by došlo k posuzování stěžejních otázek (viz výše) a svůj závěr opřel o to, že trvalý návrat nezletilého do Spojeného království vyhodnotil jako negativní s ohledem na jeho nejlepší zájem.

3. Shrnutí obou nálezů ÚS

V kontextu rozhodovací činnosti Ústavního soudu vybízí oba případy ke vzájemnému posouzení vzhledem k podobnosti v tom směru, že je v obou případech pojednáváno o nezletilých dětech a o úpravě jejich poměrů, a to v kontextu exekučního vymáhání povinností v oblasti úpravy jejich poměrů uložených.

Ústavní soud v prvním judikátu (ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15) vyslovil, že nesouhlas dítěte je třeba vnímat jako tak intenzivní okolnost, že se jedná o okolnost, která může představovat důvod zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Přestože tedy již bylo vydáno rozhodnutí ze strany obecného soudu, a toto se již stalo vykonatelným, měly soudy výkon rozhodnutí pro nesouhlas dítěte zastavit. V tomto případě obě nezletilé děti vyjádřily svůj názor a přání nestýkat se s vlastním otcem, přičemž bylo obě děti dosahovaly rozumové a volní vyspělosti pro to, aby mohly formulovat a vyjadřovat své názory. Bylo zjištěno, že ani jedno z nezletilých dětí nebylo manipulováno ze strany jejich rodiče, tj. v tomto případě ze strany matky, a také že děti, zejména tedy starší dítě, formulovaly své závěry jako své osobní přání, aby na nich styk s jejich vlastním otcem nebyl vynucován. Přání dítěte, jak již v závěru tohoto nálezů ÚS taktéž zmínil, je nutné vnímat jako něco, co představuje jedno z předních hledisek při posuzování toho, k jakému rozhodnutí se soud přikloní.

Nutná je však též úvaha soudu v tomto případě také nad tím, zda nejlepší zájem dítěte koresponduje s vysloveným přáním. Obecné soudy v analyzované kauze názor dětí sice vyslechly, nicméně jej nereflektovaly. Obě děti tedy byly postaveny spíše do rolí objektů, nikoli subjektů řízení, což je taktéž pochybením na straně obecných soudů, a to poměrně zásadním. Zároveň obecné soudy stanovily pokutu matce obou dětí, čímž byla realizována snaha o vynucení stanovené povinnosti, k čemuž však dojít nemohlo, jelikož matka se snažila dětem vysvětlit, aby svůj čas trávily také s vlastním otcem. Soudy nicméně vyhodnotily tento postup matky jako nedostatečný a apelovaly na to, že matka měla využít návštěvy psychoterapeuta s oběma dětmi, aby byla vytvořena dostatečná motivace dětí se s otcem znovu stýkat. V takovém případě se lze ztotožnit se závěry ÚS s tím, že nesouhlas dětí za těchto okolností může představovat důvod zastavení výkonu rozhodnutí, který lze podřadit pod ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, jelikož okolnosti výše jmenované dosahují takové intenzity, že lze z hlediska zájmu obou nezletilých zasáhnout do již vykonatelného exekučního titulu.

Oproti tomu ve svém druhém nálezů (ze dne 16. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3) ÚS stanovil, že to, že ačkoliv je dítěti aktuálně „nepohodlné“ navrátit se do místa, kde bylo jeho

obvyklé bydliště, je nutné zvažovat, proč tomu tak je. Je jasné, že dítě, které bylo přemístěno v období, kdy jeho věk dosahoval dvou let, mohlo jen těžko vyjádřit nesouhlas se svou matkou přitom, když bylo přemístěno ze Spojeného království do ČR. Nyní, když je nezletilému osm let, by sice mohl být schopen vyjádřit svůj názor a dát najevo své přání, nicméně je třeba brát v potaz, že tento je zkrleslý taktéž tím, že je již šest let zvyklý fungovat v ČR, má zde přátele a také rodinu, kterou mu tvoří jeho matka, přítel matky a polorodý sourozenec. Navzdory tomu je třeba v tomto případě zohlednit to, že byť by přesun nezletilého zpět do rodné Anglie nebyl vhodný, nelze na tuto myšlenku plně zanevřít, jelikož tím, kdo rozhodl v souladu s právní úpravou byl britský soud, jehož rozhodnutí může být vykonatelné. Povinnost posouzení vykonatelnosti a vůbec samotné povahy rozhodnutí britského soudu tedy vyvstává právě obecným soudům v ČR. Tyto musí postupovat tedy v souladu s mezinárodním a unijním právem. Vykonatelnost však tohoto rozhodnutí zkoumána ze strany obecných soudů nebyla a bylo přesto nařízeno zastavení výkonu rozhodnutí taktéž jako v předešlém případě podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, v čemž spočívalo primární pochybení obecných soudů. Ze strany soudů také nedošlo ke zkoumání toho, co je v nejlepším zájmu nezletilého dítěte, jaký názor má dítě na celou věc a co je jeho přáním. Nesouhlas dítěte je přitom něco, co může představovat důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí už jen proto, že jeho přání má být předním hlediskem pro rozhodování soudu. Takový nesouhlas může představovat důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí ovšem pouze a jen tehdy, jsou-li splněna určitá kritéria, za kterých je názor dítěte pro daný případ relevantní, tj. zejména dosažení určité míry rozumové vyspělosti, svobodná vůle dítěte při projevení nesouhlasu a také posouzení toho, zda je to v jeho nejlepším zájmu.

ČR je vázána mezinárodními závazky a mezinárodní smlouvy jsou součástí ústavního pořádku. Tento případ tedy vyžaduje mimořádnou obezřetnost z toho hlediska, že obsahuje mezinárodní prvek, který je třeba brát v potaz při činění jakýchkoli dalších kroků – zejména v případě, když hodlá obecný soud zasáhnout do rozhodnutí britského soudu tak zásadně, jako je využitím institutu zastavení výkonu rozhodnutí podle citovaného ustanovení. Obecné soudy nemohou bezmyšlenkovitě aplikovat důvod spadající pod písm. h) předmětného ustanovení, aniž by zcela přesně naplnily kritéria, jež jsou k využití takového ustanovení zapotřebí (viz již v předchozí podkapitole citované Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1932/2005). Tím spíše se tak nemůže dít v momentě, kdy si obecné soudy ani neposoudily otázku povahy a vykonatelnosti britského rozhodnutí, přičemž při stanovení toho, zda rozhodnutí britského soudu spadá do kategorie vykonatelných rozhodnutí podle nařízení Brusel II bis je třeba dbát zmíněné opatrnosti vzhledem k tomuto mezinárodnímu prvku, což obecné

soudy v tomto případě značnou měrou opomněly a zrušení jejich rozhodnutí, tj. vyhovění ústavní stížnosti ze strany ÚS je podle mého názoru v tomto případě taktéž žádoucí.

Podle mého soudu ÚS rozhodl v obou věcech správně. Domnívám se tak zejména proto, že v prvním případě mělo dojít k zastavení z důvodů uvedených v prvním odstavci. Soudy totiž naprosto opominuly to, že mají respektovat přání nezletilce, a ne mermomocí vynucovat splnění povinnosti stanovené exekučním titulem, jelikož, byť se jedná o vykonatelný exekuční titul, který by měl být v právním státě náležitě vynucován, je třeba ustoupit z tohoto striktně formálního přístupu, jde-li o zájem nezletilých, což v tomto případě nepochybně jde. Rozhodnutí takového charakteru totiž podle mě může způsobit větší újmu dětem tím, že by na nich byla taková povinnost, jako je styk s vlastním otcem, vynucována, i když se s otcem stýkat nechtějí. Vhodnější by podle mého bylo, kdyby tomu bylo naopak a otec by mohl se svými syny udržovat vztah nejprve například prostřednictvím telefonátů či pravidelných vycházek nebo obdobného programu, pokud by si to ovšem nezletilé děti přály, jelikož je lze jen těžko nutit k tomu, aby svého otce měly rády a chtěly s ním „dobrovolně“ trávit čas. Taková forma rodinné vazby mezi otcem a nezletilými dětmi by mohla mít, domnívám se, lepší vliv na formování osobnosti nezletilého dítěte a celkově by mohla mít taková forma lépe ovlivnit to, jak obě nezletilé děti svého otce vnímají. V samotném nálezu bylo mimo jiné taktéž zmíněno, že obě děti staví svého otce do role tzv. „zavrženého rodiče“, což by se mohlo podle mého názoru změnit pouze a jen tehdy, když na děti nebude vyvíjen nátlak a nebudou nuceny se s otcem stýkat v důsledku soudem stanovené povinnosti. Bylo přitom prokázáno, že tento postoj dětí nebyl ovlivněn ze strany matky obou nezletilých, ale vliv mělo například to, že jejich otec nejevil v prvním půl roce po rozchodu s jejich matkou o děti žádný zájem a nesnažil se s nimi udržovat kontakt. Nadto má otec nezletilých dětí již svou vlastní rodinu a jeho dva nezletilí synové, o nichž je v prvním případě pojednáváno, se necítí a ani nechtějí být součástí této nové otcovy rodiny. Je proto pochopitelné, že ani jeden z nezletilých dětí nemá s vlastním otcem příliš pevnou rodinnou vazbu, na které by mohl být následně budován a popřípadě rozvíjen vztah otce a dítěte. Podle mého názoru jde o jeden z hlavních důvodů, kvůli kterému obě nezletilé děti nestály o styk s otcem. Soud dospěl k závěru, že jejich přesvědčení se neodvíjelo od vlivu ostatních osob, nýbrž bylo založeno výhradně na jejich osobním pohledu na věc, který se, jak jsem již uvedla, odvíjel od toho, že s otcem nebyl utvořen pevný rodinný vztah, za což se i sám otec také podle závěrů obecných soudů zapříčinil. Tento postoj vyjádřený oběma nezletilými je relevantním důvodem i proto, že bylo dosaženo potřebné rozumové a volní vyspělosti. Lze tedy v tomto případě využít institutu zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Výsledkem snahy vynucování soudem stanovené

povinnosti by totiž mohlo být, vzhledem k tenké vazbě otce a obou dětí, spíše kontraproduktivní následek ještě hlubšího odcizení. Proto lze dospět k tomu, že respektování názorů obou nezletilých je v nejlepším zájmu obou dětí, a tudíž je i důvodem dosahující potřebné intenzity pro to, aby byl podřazen pod ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, jelikož obě nezletilé děti byly dostatečně informované, soud se vyjádřil, že také dosahují potřebné rozumové a volní vyspělosti a jejich závěry nebyly nikterak ovlivněny ze strany matky nebo kterékoli jiné osoby, jež by mohla vysloveného nesouhlasu obou nezletilých dětí zneužít.

V druhém případě je však situace odlišná. To je dáno podle mého už jen tím, že dítě bylo ve svých dvou letech od svého otce odtrženo z vůle jeho matky. Takového dítěte se nikdo netázal, zda si přeje nebo nepřeje trávit čas se svým otcem. To, že tedy pro dítě momentálně není možnost navrácení do Anglie ideální, je sice možné vzhledem k tomu, že má své sociální, a také určitou formu rodinného zázemí vytvořenou v ČR, nicméně to nemůže být důvod, pro který bude prolomena závaznost a vykonatelnost soudního rozhodnutí, jelikož jak již bylo řečeno výše, k přezkumu vlastností rozhodnutí ze strany obecných soudů ani nedošlo, tudíž i z tohoto pohledu lze aplikovat institut zastavení výkonu rozhodnutí jen stěží. Přesto že ÚS podle mého názoru správně konstatoval, že sám závěr nepředjímá a zároveň nestanovuje, že by mělo být nezletilé dítě bezmyšlenkovitě navráceno do Anglie, je nutné zkoumat blíže nejlepší zájem dítěte. Tento však musí být vykládán také v kontextu mezinárodních závazků, které pro ČR plynou z Haagské úmluvy a dále pak také z nařízení Brusel II bis. Podle mého názoru zde hraje roli zejména to, že nezletilý zde mohl být ovlivněn ze strany své matky, a to už jen tím, že tato mu vlastně nedala možnost, aby si názor utvořil sám. Následně pak v době, kdy již tento nezletilý dospěl do věku, kdy by bylo možné rozumovou a volní vyspělost zkoumat, tato zkoumána nebyla. Nestalo se tak ani ze stran soudů a vše nasvědčuje tomu, že se tak nekonalo ani ze strany matky nezletilého v rámci nějakého dialogu při zjišťování toho, co vůbec sám nezletilý chce. ÚS již v rámci své judikatury konstatoval, že přezkum rozumové a volní vyspělosti nemusí nutně souviset s věkem nezletilého, a proto dává smysl, aby i nezletilý, který nedosáhl zákonem predikované věkové hranice dvanácti let, byl dotazován na to, co je jeho přáním a jaký má názor na věc, od čehož se pak může odvíjet, a často odvíjí nejlepší zájem dítěte. To, že by v nejlepším zájmu dítěte bylo setrvání v ČR může být tedy jen těžko vyhodnoceno, a to především z toho důvodu, že v tomto případě byl nezletilý matkou od otce fakticky odtržen, nejednalo se o jeho svobodou vůli se s otcem nestýkat. Z tohoto důvodu nelze dospět ke stejnému závěru, jako v předchozím případě, jelikož zde neexistují podklady pro to, aby bylo vyhodnoceno, že lze zastavit výkon rozhodnutí, jelikož by zde existovala okolnost, kterou lze podřadit pod ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Navíc se zde oproti předchozímu případu nevyskytuje ani „syndrom zavrženého rodiče“ vyvolaný tímto rodičem, minimálně tento nebyl z pohledu nezletilého dítěte, na rozdíl od předchozího případu, prokázán. Krom toho otec tohoto nezletilého dítěte o něj jevil zájem po celou dobu, začal se kvůli němu učit také český jazyk a velmi se snažil, aby mu byl styk s dítětem umožněn a aby se dítě vrátilo do místa jeho obvyklého bydliště – Anglie a Walesu. To vše jistě může ovlivnit pohled nezletilého na celou situaci, pokud by se mu o celém případě dostala plná šíře relevantních informací. Z rozhodovací činnosti soudů však neplyne, že by byla naplněna informační povinnost soudu vůči nezletilému, natož aby byl následně zjišťován jeho názor na situaci. Podle mého soudu tedy ÚS rozhodl v obou případech adekvátně vzhledem k situaci, ve které se rodina, tj. i nezletilé děti a jejich rodiče nacházeli.

Závěrem je nutné podotknout, že je tedy vždy nutné posuzovat každý případ individuálně a zkoumat vždy konkrétní okolnosti. Existuje-li vykonatelný exekuční titul, je třeba v souladu se zásadami právního státu, jakož i v souladu s právní jistotou všech adresátů, přistoupit k vykonávacímu řízení, v němž budou stanovené povinnosti vynuceny státní mocí. Tímto dává stát najevo svou mocenskou autoritu a chrání tak práva a povinnosti subjektů. Vykonávací řízení je však řízením, které nemusí následovat vždy, a to, zda se k jeho zahájení přikročí se odvíjí od toho, zda jsou nebo nejsou dobrovolně plněny povinnosti v exekučním titulu stanovené. Dojde-li však již k zahájení vykonávacího řízení, je třeba exekuční titul v souladu s právem vykonat a výjimky z tohoto obecného postupu mohou být jen takové, které umožňuje zákon. Zabývá-li se soud posuzováním toho, zda lze využít institutu zastavení výkonu rozhodnutí v souladu s ustanovením § 268 odst. 1 OSŘ, musí podřadit situaci pod jeden z důvodů zastavení. V obou případech se zde obecné soudy vyrovnávaly s tím, zda situace spadá pod písmeno h) citovaného ustanovení, jež představuje všeobecně formulovaný důvod, pro jehož aplikaci byly stanoveny mantinely ze strany Nejvyššího soudu. To, zda případ dosahuje v těchto konkrétních dvou případech požadované intenzity musí soud následně zkoumat v několika krocích. Je však nutné předestřít, že tyto kroky mají společné posouzení nejlepšího zájmu dítěte, který je základním prvkem, jenž je v těchto souvislostech zkoumán.

Je nutné posoudit, zda dítě projevilo svůj názor, respektive zda dosahuje takové rozumové a volní vyspělosti, že je schopno si názor vytvořit a prezentovat jej. Zkoumání těchto okolností souvisí, ne však bezvýjimečně, s věkem nezletilého a s tím, zda mu byly poskytnuty relevantní informace o případu, který se jej týká. Aby totiž bylo dítě vůbec schopno vytvořit si nějaký názor, je třeba, aby disponovalo také jistou znalostí co do konkrétních okolností daného případu. S tím samozřejmě koresponduje zkoumání toho, zda je takové dítě schopno přednesené informace vnímat a pochopit. Nelze však opominout to, že ačkoli je dítě schopno

vytvořit si takový názor, přičemž se tento zakládá na vymezených aspektech, může být právě ostatními aspekty nejlepšího zájmu dítěte názor „převálcován“.

V takovém případě, kdy by názor nezletilého znamenal absurdní změnu v poměrech dítěte a vyhovění jemu by spíše přineslo dítěti obtíže, pak by nebylo zřejmě možné tento názor nezletilého akceptovat a činit zastavení výkonu rozhodnutí na jeho základě. Může se také jednat o případ, kdy by se názor nezletilce zakládal pouze na tom, jaké výhody pro něj skýtá setrvání v péči jednoho rodiče, respektive situace, kdy u absence styku s jedním rodičem vyhovuje jednoduše proto, že například matka nezletilého by vyžadovala určitý řád v životě nezletilého, kterému by se však spíše zamlouval (přirozeně, jde-li o malé dítě) spíše režim volnější. Zde by však mohla opět nastat kolize mezi nejlepším zájmem takového dítěte a paradoxně jeho přáním. Je proto nutné vždy zkoumat za jakých okolností a z jakých důvodů byl nesouhlas s výkonem rozhodnutí ze strany dítěte dán.

Jak již bylo v předchozím odstavci naznačeno, soud by se měl neposlední řadě by se zabývat tím, zda přání dítěte koresponduje s dalšími skutečnostmi, které musí být zkoumány při hodnocení toho, co je v nejlepším zájmu dítěte. Nejlepší zájem dítěte byl ze strany ÚS v jednom z jeho rozhodnutí vymezen následovně: *„Kritéria pro rozhodování o svěření dítěte do péče se analogicky uplatní i v případě rozhodování o styku. V tomto ohledu obecně platí, že řízení před soudy má být konáno a přijatá opatření mají být činěna vždy v nejlepším zájmu dítěte (čl. 3 Úmluvy o právech dítěte). Pokud obecné soudy rozhodují o úpravě styku, je nutno vycházet z toho, že právem obou rodičů je v zásadě stejnou měrou o dítě pečovat a podílet se na jeho výchově, s čímž koresponduje i právo samotného dítěte na péči obou rodičů, a tudíž je-li rozhodnutím soudu svěřeno do péče jednoho z rodičů, pak by tomuto dítěti mělo být umožněno stýkat se s druhým rodičem v takové míře, aby byl postulát rovné rodičovské péče co nejvíce naplněn. Takové uspořádání je zpravidla vždy v „nejlepším zájmu dítěte“, přičemž odchylky od tohoto principu musí být odůvodněny ochranou nějakého jiného, dostatečně silného legitimního zájmu, přičemž konkrétní skutečnosti, o něž se tento zájem opírá, musí být v daném řízení prokázány.“*⁴¹ Soudy přitom musí také zohledňovat možnosti obou rodičů a celkovou rodinnou situaci, ve které se jak dítě, tak jeho rodiče nacházejí. Roli hrají sociální, zdravotní aspekty, emocionální vazba dítěte na jednoho z rodičů, ale také i například vzdálenost bydliště obou rodičů, které má dítě navštěvovat. V kontextu této kapitoly hraje vzdálenost roli zejména ve druhém případě, kdy soud zároveň bude nucen zvažovat, zda je pro dítě žádoucí, aby případně přejížděl z jednoho místa na druhé, aby se tak vzdělávací činnost spočívající minimálně v jeho

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. I. ÚS 153/16.

povinné školní docházce realizovala na dvou místech a byla tak činěna navíc ve dvou různých jazycích. Otázkou je, zda by takový přístup byl pro dítě spíše něčím, co mu umožní mít oba rodiče a bude směřovat k jeho rozvoji, nebo bude mít takové přejíždění efekt opačný, popřípadě bude nutné, aby se soud vypořádal s tím, jaká bude frekvence návštěv otce ve Spojeném království, dospěje-li k závěru, že má dítě setrvat na území ČR.

V neposlední řadě by potom dalším krokem ze strany soudu mělo být zkoumání toho, zda názor či přání dítěte není ovlivněno ze strany jiné osoby, ať už jednoho z rodičů nebo i jiné osoby, která hraje v životě dítěte nějakou roli, tj. má nebo může mít na dítě a jeho rozhodování vliv. Jinými slovy je nutné zkoumat, zda neexistuje možnost, že by případného nesouhlasu s výkonem rozhodnutí mohlo být zneužito. Soud si musí být jist, že dítětem projevené přání není výsledkem manipulace a zneužití jeho postavení. Tím, že soud plní informační povinnost vůči nezletilému, vnímá jeho názory a postoje, a hodnotí, zda dítě svůj názor projevilo ze své svobodné vůle, jsou realizována participační práva dítěte. Dítě má být, jak již bylo několikrát řečeno, subjektem daného řízení a nikoli pouhý objekt, o němž má být rozhodnuto.

Na základě všech těchto skutečností pak musí soudy vyhodnotit, zda je provedení exekuce v nejlepším zájmu dítěte či nikoli. Zatímco v prvním případě soud po posouzení všech aspektů zhodnotil, že není na místě styk vynucovat, neboť si ho děti jednoznačně samy nepřejí a násilné vynucení by tak bylo v rozporu s jejich nejlepším zájmem posouzeným v celém komplexu, v případě druhém soud zohlednil i to, že v důsledku postupu matky neměl syn možnost vztah s otcem rozvíjet, a tedy je jeho názor tímto protiprávním postupem přímo ovlivněn. Soud proto zhodnotil, že pouhé vytyčení toho, že nezletilý je již dlouho v ČR nemůže být důvodem pro zastavení exekuce, neboť zde byly jiné prvky nejlepšího zájmu nezletilého, které byly podstatnější.

Platí proto, že pokud budou obecné soudy důsledné v posuzování ať už nejlepšího zájmu dítěte či jeho přání a potřeb, minimalizuje se množství excesů, ke kterým jinak dochází nebo může docházet, díky čemuž by obecně rozhodnutí soudů neměly negativní vliv na nezletilé děti a jejich dosavadní i budoucí život. V obecném pohledu je nezbytné, aby soudy dbaly vždy cíle a účelu vykonávacího řízení, kterým zpravidla bude splnění povinnosti stanovené exekučním titulem. K odmítnutí tohoto postupu může dojít jen, pokud to bude v nejlepším zájmu dítěte. Pro tento je relevantní názor nezletilého, nejde však o kritérium jediné. Balanc těchto dvou aspektů, které musí soud při svém rozhodnutí vyvažovat, aby se nejednalo o přepjatý formalismus, ale zároveň aby nepodřýval svými kroky a rozhodnutími jistotu potencionálních adresátů, je přitom klíčovým.

4. Závěr

Cílem diplomové práce bylo provedení analýzy toho, jaký vliv má, resp. může mít nesouhlas dítěte na výkon rozhodnutí, který spočívá ve vynucení realizace péče o dítě stanovené exekučním titulem, a to v kontextu rozhodnutí ÚS. Diplomová práce si kladla za úkol vymezit, v jakých případech má představovat takový nesouhlas dítěte zastavení výkonu rozhodnutí, tedy kdy bude nesouhlas dítěte důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí, a kdy naopak jím být nemusí. Rozhodnutí týkající se úpravy poměrů nezletilých dětí jsou citlivou záležitostí, která vývoj dítěte do značné míry ovlivní v celém jeho budoucím životě. Z tohoto důvodu musí soud velmi přísně zvažovat, jak se k dané situaci postaví, a to především s ohledem na věk dítěte, či jeho mravní a rozumovou vyspělost. Hlavním cílem soudů by mělo být nejen zjištění samotného názoru dítěte, ale také správné vyhodnocení toho, zda je vůbec dítě v daném věku schopno takový názor zastávat. Diplomová práce analyzuje rozhodnutí Ústavního soudu v této věci, deskriptivním způsobem potom vymezuje to, jak se Ústavního soudu k takové problematice staví a následně pak komparuje obě rozhodnutí Ústavního soudu.

V rámci komparace jsem dospěla k závěru, který říká, že jednotlivé situace, byť svým obsahem mohou dosahovat jisté míry podobnosti, mohou být a jsou hodnoceny často odlišně, hovoří-li se o aplikaci ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Každá situace má být posuzována individuálně dle konkrétních okolností daného případu.

V prvním případě se jednalo o situaci, kdy navzdory nesouhlasu obou nezletilých dětí soud vynucoval povinnost stanovenou exekučním titulem, a to především proto, aby byla zachována celistvá rodina a bylo dosaženo toho, že obě děti budou mít oba rodiče. Dítě má právo na oba rodiče a na přirozené rodinné prostředí. Na druhou stranu, pokud dítě vyjádří relevantní názor, že se s jedním z rodičů stýkat nechce a představuje to pro něj spíše nějakou formu přitěže než naopak, pak je nutné, aby soudy zvažovaly, do jaké míry bude vynucování takové povinnosti pro nezletilé děti prospěšné. ÚS v tomto případě dospěl k závěru, že bude vhodnější, pokud soudy akceptují přání nezletilých dětí a následně výkon rozhodnutí podle předmětného ustanovení zastaví. Dodrží tak postup, kdy bude předním hlediskem při rozhodování přání a zároveň zde také nejlepší zájem dítěte. Jde v tomto případě tedy o situaci, kdy nesouhlas obou nezletilých dosahoval takové intenzity, že představuje důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí. Postup ÚS jsem zde tedy vyhodnotila jako správný, a navíc názorný příklad toho, jak by obecné soudy měly postupovat v obdobných situacích.

Druhý případ oproti prvním skýtá určitá specifika, která lze spatřovat v mezinárodním prvku, jež se do této věci prolíná. V takovém případě je totiž zcela zásadní přezkoumání toho,

zda je zahraniční rozhodnutí, v tomto případě rozhodnutí britských soudů, vykonatelné. Logicky až teprve poté lze zkoumat, zda lze vykonávací řízení zastavit. Diplomová práce se však zabývala pouze tím, za jakých okolností došlo v tomto případě k zastavení výkonu rozhodnutí a zda tak mělo být učiněno, nebo zda došlo na straně obecných soudů k pochybení. Bylo třeba zkoumat, jestli okolnosti tohoto případu dosahovaly takové míry, kdy o takovém zastavení je možné vůbec uvažovat. Diplomová práce dospěla v závěru rozboru tohoto judikátu k tomu, že ÚS postupoval správně i nyní, jelikož v tomto případě nelze přistoupit k zastavení vykonávacího řízení. Důvodem jsou samotné okolnosti řízení a také nedostačující odůvodnění a přezkum podstatných vlastností zahraničního rozhodnutí ze strany obecných soudů. V tomto případě byl ze strany obecných soudů naprosto ignorován názor dítěte. Krom toho byl také nezletilý odvezen z vůle své matky do jiného státu, kde tedy pobýval bez svého otce. Tehdy dvouletý nezletilý mohl jen těžko vyhodnotit situaci a také to, do jaké míry se tato skutečnost promítne do jeho života, a také do jeho budoucího vývoje. Proto nelze ani uvažovat o tom, zda by bylo možné, aby mělo dítě relevantní, nikým neovlivněný názor na celou situaci, byl-li celou dobu, tj. po dobu cca šesti let, pod vlivem své matky. Oproti tomuto stálo rozhodnutí, stanovující povinnost návratu dítěte do Velké Británie. Toto mělo být vykonáno a stanovená povinnost měla být respektována všemi stranami. K tomuto však nedošlo a soudy bezmyšlenkovitě výkon rozhodnutí zastavily, aniž by zkoumaly výše zmíněné okolnosti. Takové jednání ze strany obecných soudů se rozhodl ÚS neakceptovat a je to tak správně.

Diplomová práce dospěla ve svém závěru také k tomu, že ačkoliv Ústavní soud rozhodl v obou věcech odlišně, je rozhodování Ústavního soudu konzistentní, jelikož pro odlišný postup soudu svědčila patřičná argumentace, vymezená v právních rozborech každého jednotlivého nálezu Ústavního soudu. Projeví-li tedy dítě svůj názor, který splňuje kritéria stanovená pro jeho relevanci, je třeba posuzovat, zda takové přání koresponduje i dalšími atributy jeho nejlepšího zájmu. Důležitými prvky jsou též především vývoj dítěte a vliv rozhodnutí na jeho budoucí život. Názor dítěte a jeho následná realizace ve formě soudního rozhodnutí se totiž musí vměstnat do mantinelů, které jsou tvořeny dalšími okolnostmi, jako je například i situace obou rodičů, vztahy dítěte s dalšími osobami, zejména sourozenci, zázemím dítěte, výchovným prostředím a přístupem toho kterého z rodičů apod. Rozhodující jsou okolnosti jak po stránce ekonomické, tak také logistické, má-li dítě například navštěvovat oba rodiče, nebo pobývat část týdne u jednoho z rodičů a část u druhého. Roli hrají také zdravotní okolnosti obou rodičů a dítěte samotného. Všechny tyto okolnosti je třeba zohlednit v případě, je-li posuzováno co je z dlouhodobého hlediska v nejlepším zájmu dítěte. Při závěrečném rozhodování soudu je nutno zohlednit pak také to, zda s tímto nejlepším zájmem jde ruku v ruce i samotné přání a názor

dítěte. Je na obecných soudech a jiných státních složkách, jako např. OSPOD, aby tyto okolnosti řádně přezkoumaly a dospěli tak k závěru, který bude vypovídající při rozhodovací činnosti soudu. Takové rozhodnutí by pak mělo mít tendenci zajistit dítěti jeho zdravý fyzický i mentální vývoj a nadále jej rozvíjet v pozitivním slova smyslu. Závěry obou rozborů jen potvrzují, že každý případ je třeba posuzovat individuálně a soudy musí zkoumat a zohlednit všechny zmíněné okolnosti ještě předtím, než dospěje k závěrečnému rozhodnutí.

Závěrem proto konstatuji, že názor dítěte může být důvodem zastavení výkonu rozhodnutí, ale pouze a toliko v případě, že současně toto zastavení odůvodňují i další okolnosti, podle kterých se nejlepší zájem dítěte posuzuje. Je zjevné, že prosazovat styk proti vůli dítěte, které je schopno tento názor utvořit a dalších okolností jej formulovat, je fakticky zbytečné, proto pokud soud dospěje k závěru, že v okamžiku posouzení všech okolností by se při vynucení přes vůli dítěte stalo dítěte objektem řízení a přestalo být jeho subjektem, pak je zcela na místě výkon rozhodnutí zastavit.

5. Seznam použitých zdrojů

Seznam použitých odborných publikací

- WESTPHALOVÁ, Lenka. § 880 [Výkon péče o osobu dítěte]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 831.
- ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 148.
- LEVÝ, Jiří. § 268 [Důvody zastavení výkonu rozhodnutí]. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1280.

Seznam použitých odborných článků

- ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Princip oficiality v řízeních o úpravu péče a styku s nezletilým dítětem*. Právní rozhledy, 2016, č. 10, s. 360-365.

Seznam použitých právních předpisů

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Nařízení Brusel II bis)
- Sdělení č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte

Seznam použitých soudních rozhodnutí

- Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2014, sp. zn. II. ÚS 1835/14 (165/2014 USn.).
- Nález Ústavního soudu ze dne 7. 11. 2006, sp. zn. I. ÚS 618/05 (204/2006 USn.).
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 420/05 (158/2007 USn.).
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. II. ÚS 3489/15 (71/2016 USn.).
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 (SR 7-8/2014 s. 249).
- Nález Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 2943/14 (110/2015 USn.).
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2015, sp. zn. III. ÚS 3462/14-2 (184/2015 USn.).
- Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 2866/17-2 (39/2018 USn.).
- Nález Ústavního soudu ze dne 4.12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14 (217/2014 USn.).

- Nález Ústavního soudu ze dne 25.9. 2014, sp. zn. I.ÚS 3216/13 (176/2014 USn.).
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3.
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2672/19.
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. I. ÚS 387/20-3.
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. 9. 2015, sp. zn. II. ÚS 3742/14 (163/2015 USn.).
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1932/2005.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 12. 2007 ve věci *Maumousseau a Washington proti Francii*, č. stížnosti 39388/05, § 68.
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn.: III. ÚS 428/19-4.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 23. 12. 2009, *Jasna Detiček v Maurizio Sgueglia*, C-403/09, Úř. Věst. L 338, s.1; zvl. Vyd.19/06, s. 243.
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. I. ÚS 153/16 (137/2016 USn.).

Seznam použitých elektronických zdrojů

- Český statistický úřad, *Sňatky a rozvody* [online]. Český statistický úřad, 20. 12. 2014 [cit. 28. září 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>.

Shrnutí

Tato práce pojednává o tom, zda je možné a v jakých případech je možné vybočit ze standardních postupů zavedených ve výkonávacím řízení. Konkrétně řeší diplomová práce, co se stane, pokud existuje vykonatelný exekuční titul upravující poměry nezletilého dítěte, přičemž oba rodiče nemají s výkonem rozhodnutí problém, ale nezletilé dítě se tomuto výkonu brání a vysloví s ním nesouhlas. Diplomová práce má odpovídat na otázku, zda dosahuje nesouhlas dítěte takové intenzity, že je možné jej podřadit pod důvod zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Na tuto otázku diplomová práce odpovídá v kontextu judikatury Ústavního soudu.

Diplomová práce nejprve vymezuje, jakou roli zastává Ústavní soud v případě, je-li obecnými soudy rozhodováno o poměrech nezletilých dětí. Následně potom provádí analýzu dvou nálezů Ústavního soudu, kdy společným znakem obou je to, zda lze aplikovat v daném případě výše citovaný důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí jako následek nesouhlasu nezletilého s výkonem exekučního titulu. Kolize spočívající mezi formálností výkonávacího řízení a nesouhlasem dítěte jako subjektu řízení, o kterém je pojednáváno, je zde řešena tak, aby výkonávací řízení mohlo dospět svému účelu, kterým je vymožení stanovené povinnosti, ale zároveň aby byl brán zřetel na to, že dítě je subjektem práva mající svá práva, mezi které řadíme například právo na informace a právo vyslovit vlastní názor a přání, jež má být předním hlediskem při rozhodovací činnosti soudů. Práce se tedy pokouší stanovit jasný postup soudům tak, aby nedocházelo k excesům, kdy se zde budou nacházet rozhodnutí, která nelze vykonat, přičemž se taková řízení vlečou další roky, čímž značně negativním způsobem ovlivňují současný i budoucí život a celý vývoj nezletilého dítěte.

Klíčová slova

Úprava poměrů nezletilého dítěte, nezletilé dítě, výkon rozhodnutí, důvod zastavení výkonu rozhodnutí, výkonávací řízení, úprava rodinných poměrů, nejlepší zájem dítěte, role ÚS v rozhodování o péči o nezletilé

Abstract

This thesis deals with whether it is possible, and in what cases it is possible, to move away from the standard procedures established in enforcement proceedings. In particular, the thesis addresses what happens if there is an enforceable title regulating the circumstances of a minor child. This child's parents have no problem with the enforcement, but the minor child resists and disagrees with that performance. The thesis is intended to answer the following question. Does the child's disapproval reach an intensity that can be subdued under the reason for stopping enforcement pursuant to the provisions of Section 268 (1) of the CDS. This question is answered by the thesis in the context of the case law of the Constitutional Court.

The thesis first defines the role played by the Constitutional Court in the case where the ratios of minor children are decided by ordinary courts. Subsequently, it carries out an analysis of two findings from the Constitutional Court. One where the common feature of both is whether the above-mentioned reason for stopping enforcement can be applied in the case as a result of the minor's opposition to the enforcement of the enforceable title. Two the conflict between the formalness of the enforcement proceedings and the disapproval of the child as the subject of the proceedings in question is dealt with in such a way that the enforcement procedure can achieve its purpose. The purpose being to enforce the obligation laid down, but at the same time, take into account that the child is a subject of law having rights. Which include, for example, the right to information, the right to express one's own opinion and wishes, and the right to be a leading consideration in the decision-making activities of the courts. The work therefore attempts to establish a clear procedure for the courts so as not to create excesses, where decisions that cannot be enforced are found. When these such proceedings drag on for years and years, they significantly negatively affect the current, future life, and the entire development of the minor child.

Key words

Adjustment of the circumstances of a minor, minor child, enforcement, reason for suspension of enforcement, enforcement proceedings, adjustment of family circumstances, best interests of the child, role of the ÚS in the decision on the care of minors